

ÎNDEMN PASTORAL LA ÎNCEPUTUL POSTULUI ADORMIRII MAICII DOMNULUI

Cinstiți părinți, Iubiți credincioși și credincioase, Din mila Lui Dumnezeu și prin purtarea Sa de grijă începem postul Adormirii Maicii Domnului (1-15 august).

Un răstimp de frumusețe liturgică în care suntem chemați să adâncim taina vieții Maicii Domnului și să folosim timpul călătoriei noastre pământești pentru a spori în credință și fapte bune. Dacă privim cu luare aminte la modul în care icoanele Maicii Preacurate sunt așezate în Bisericile noastre, ca într-un paralelism iconic, vom descoperi negrăita pedagogie dumnezeiască. Întâi, pictarea Maicii Domnului cu Pruncul în brațe pe iconostasul Bisericii o vedește pe Fecioara Maria ca prima purtătoare de Dumnezeu, arătându-ne că aceasta este vocația oricărui fiu al Bisericii, anume aceea de a-L purta pe Dumnezeu în sufletul său și de a-și transforma inima într-un altar pe care să coboare Fiul Lui Dumnezeu. Icoana reprezentativă pentru perioada aceasta a postului o înfățișează pe Maica Domnului în momentul trecerii sale în veșnicie. De această dată se petrece o inversare, o restituire dumnezeiască: Fiul Lui Dumnezeu, Hristos Domnul, o poartă în veșnicie pe cea care s-a făcut Eva cea nouă a neamului omenesc și Biserică vie a Celui necuprins, reconfirmându-ne chemarea de a deveni purtători de Dumnezeu, pentru ca în ziua marii treceri să fim și noi purtați de Cel veșnic în lumina iubirii Sale nesfârșite.

În aceste două săptămâni de post, îndemnăm părintește pe toți frații și surorile noastre din cinul monahal, pe preoții și credincioșii eparhiei noastre, să ne apropiem mai mult de Dumnezeu, sub călăuză a celei ce este Maică a Luminii și să

înălțăm rugăciuni stăruitoare pentru vremuri pașnice, pentru înmulțirea dragostei dintre oameni, pentru ploaie la bună vreme și pentru ca Domnul Dumnezeu să reverse asupra noastră toate darurile Sale cele bogate.

Pentru aceasta, îndatorăm pe slujitorii sfințelor altare ca, în fiecare seară din acest post, să officieze Acatistul și Paraclisul Preasfintei Născătoare de Dumnezeu (alternativ), fiindcă prin aceste rugăciuni de mângâiere, Biserica poartă în gândul ei sfânt toată făptura, însumând astfel bucuriile, durerile și necazurile tuturor.

Să folosim aceste zile binecuvântate pentru a-i ajuta pe cei aflați în nevoi, pe străini și pe orfani, pe văduve și pe credincioșii vârstnici, singuri și bolnavi. De asemenea, să nu uităm, iubiți frați și surori în Domnul, că postul nu

se rezumă doar la înfrânarea de la mâncare, ci postul este și renunțare la patimi și, mai ales, postul are rostul de a cultiva noblețea sufletului, transformând omul într-o ființă dăruitoare de sine, iubitoare de Dumnezeu și de aproapele.

În Postul Adormirii Maicii Domnului sărbătorim, de asemenea, Schimbarea la Față a Domnului, la 6 august, praznic care ne îndeamnă la neconținută înnoire lăuntrică, la trăirea vieții pământești în lumina cea neînserată a Preasfintei și de viață Făcătoarei Treimi.

Cele două mari sărbători ale acestei perioade de post ne cheamă să ne rugăm împreună la hramul mănăstirilor Săraca (6 august) și Fârdea (15 august).

Rog pe bunul Dumnezeu să aveți parte de un post cu mult spor duhovnicesc!

*Ioan,
Arhiepiscopul Timișoarei și Mitropolitul Banatului*

MESAJUL PRAEFERICITULUI PĂRINTE PATRIARH DANIEL, ADRESAT ROMÂNILOR MIGRANȚI ÎN DIFERITE ZONE ALE LUMII

Rugăciunea – prezență și lucrare a Sfântului Duh în om

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a proclamat anul 2022 drept *Anul omagial al rugăciunii în viața Bisericii și a creștinului*. De asemenea, în contextul împlinirii a 1.000 de ani de la trecerea la Domnul a Sfântului Simeon Noul Teolog († 1022) și a 300 de ani de la nașterea Sfântului Paisie de la Neamț († 1722), Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a proclamat anul 2022 drept *Anul comemorativ al Sfinților isihăști Simeon Noul Teolog, Grigorie Palama și Paisie de la Neamț*.

Rugăciunea este temelia vieții și creșterii spirituale a omului, este mântuitoare și sfințitoare, deoarece ne umple de prezența lui Dumnezeu Cel Atotmilostiv.

Sfânta Scriptură este bogată în nenumărate îndemnuri pentru a ne ruga. În Vechiul Testament, în cartea Ecleziasticul, înțeleptul Isus, fiul lui

Sirah, spune despre omul rugător: „Inima sa, de dimineată, o înalță spre Domnul, Cel care l-a făcut pe el, și înaintea Celui Preaînalt se va ruga. Va deschide gura sa întru rugăciune și pentru păcatele sale se va ruga” (Ecleziasticul 39, 6-7).

În Noul Testament, Îl vedem pe Domnul Iisus Hristos participând atât la slujbele din sinagogi (cf. Marcu 1, 21), cât și rugându-Se în singurătate (cf. Luca 5, 16). Mântuitorul i-a învățat pe ucenicii Săi rugăciunea Tatăl nostru, izvorul de inspirație al tuturor celorlalte rugăciuni. În epistolele pauline, pot fi întâlnite numeroase sfaturi și cereri pentru înmulțirea rugăciunii. Astfel, Sfântul Apostol Pavel îndemna comunitatea creștină din Efes: „Rugați-vă și pentru mine, ca să mi se dea mie cuvânt, când voi deschide gura mea, să fac cunoscută cu îndrăzneală taina Evangheliei” (Efeseni 6, 19), în timp ce creștinilor

din Tesalonic le scria: „Mulțumim lui Dumnezeu totdeauna pentru voi toți și vă pomenim în rugăciunile noastre” (1 Tesaloniceni 1, 2).

Rugăciunea, ca prezență și lucrare a Sfântului Duh în om, aduce mângâiere, pace și bucurie; ea ne unește cu Preasfânta Treime, izvorul bucuriei și vieții veșnice, precum și cu Biserica lui Hristos din toate timpurile și din toate locurile. Fără rugăciune nu este Biserică și nici viață creștină. Când pierdem bucuria și pacea sufletului, este semnul sigur că nu ne mai rugăm cum trebuie sau cât trebuie.

Creștinul ortodox trebuie să se roage cât mai mult fiindcă rugăciunea ne ajută să înfruntăm greutățile vieții și să pregustăm încă din lumea aceasta tăria și bucuria Învierii și a vieții veșnice. Rugăciunea este biruința asupra înstrăinării omului de Dumnezeu, de sine însuși și de semeni, este izvor de comuniune și devine viața vieții noastre.

În contextul restricțiilor cauzate de situația pandemică mondială din ultimii ani, precum și a problemelor create ca urmare a războiului din Ucraina, s-a constatat necesitatea accentuării practicii rugăciunii în viața Bisericii și a credincioșilor și a intensificării împlinirii faptelor bune.

Credincioșii, ca membre ale Trupului tainic al lui Hristos, sunt uniți prin har întreolaltă, suferința unuia fiind purtată de întreaga comunitate eclesială, potrivit îndemnului apostolic: „Purtați-vă sarcinile unii altora și așa veți împlini legea lui Hristos” (Galateni 6, 2), precum și potrivit sfatului duhovnicesc: „Să vă rugați unul pentru altul” (Iacov 5, 16). În acest sens, Părintele Profesor Dumitru Stăniloae spune că rugăciunea „poate fi socotită și ca un mijloc de transcendere a oamenilor de la viața închisă în egoism și în lume la viața de comunicare în Dumnezeu, ca împărăție a Lui. Rugăciunile indică o astfel de transcendere, sau o ieșire a omului închis în egoism, spre Dumnezeu Cel în Treime, sau al iubirii, chiar când se cer în rugăciuni bunuri

necesare vieții pământești, drept condiții de pregătire pentru împărăția lui Dumnezeu”¹.

Pornind de la îndemnul Sfântului Apostol Pavel: „Rugați-vă neîncetat!” (1 Tesaloniceni 5, 17), sub călăuzirea Sfântului Duh și prin practica duhovnicească a Sfinților Părinți, rugăciunea: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul”, denumită atât „rugăciunea minții”, cât și „rugăciunea inimii”, a devenit calea cea mai bună pentru luminarea sufletului și sfințirea vieții creștinului.

De asemenea, prin practicarea rugăciunii neîncetate s-a născut în Biserică isihasmul, dorul de liniște și trezvie, sau starea de pace și bucurie duhovnicească în contrast cu lumea agitată².

De aceea, cu multă dragoste părintească, îi îndemnăm pe toți românii care trăiesc departe de țară să rămână uniți prin continuă rugăciune cu Dumnezeu, Creatorul cerului și al pământului, și, în același timp cu cei dragi rămași în România.

Românii migranți în diferite zone ale lumii sunt chemați să prețuiască și să cultive rugăciunea în comunitatea eclesială, precum și în familie, rugăciunea fiind izvorul iubirii curate față de Dumnezeu, de cei dragi și de semeni.

Totodată, îi îndemnăm părintește pe slujitorii Sfințelor Altare ortodoxe românești din afara României să înmulțească rugăciunea și să multiplice activitățile misionar-pastorale, de păstrare și cultivare a credinței creștine ortodoxe și a valorilor spirituale și culturale românești.

Ne rugăm Preamilostivului Dumnezeu să-i binecuvânteze pe toți românii, din România și din afara ei, și să le dăruiască pace și sănătate, ajutor și bucurie, într-un mulți și fericiți ani!

Cu multă prețuire și părintească binecuvântare,

¹ Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Spiritualitate și comuniune în Liturgia ortodoxă*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2004, p. 9.

² Vezi: André Scrima, *Despre isihasm*, traducere de Maria-Cornelia Ică, Anca Manolescu, Toader Saulea și Sorana Corneanu, București, Editura Humanitas, 2003, pp. 74-75.

†Daniel,

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

ASPECTE ALE RUGĂCIUNII ÎN TRADIȚIA FILOCALICĂ

Preot prof. univ. dr. Sorin Cosma

Angajat febril în procesul existențial orientat spre dobândirea celor necesare vieții, omul postmodern urmărește cu prioritate interesele economice care să-i asigure confortul strict material.

Pierzându-și însă dimensiunea spirituală, se izolează în egoismul stresant al vieții, detașat de viața comunitară, prin care să își găsească identitatea ca „ființă socială”.

În același timp, orientându-se strict profesional, înrobit de tehnică și înșelat de reclame în cererea și oferta producției, rămâne în afara valorilor autentice, menite să-i împlinescă aspirațiile sufletești și culturale firești, încât debusolarea îl pierde în kitsch-uri, în subcultură și în spectacole zgomotoase sub multiple forme agresive, lipsite de finalitate.

Aflat în competiția vieții, devine robul banului și al inșățietății plăcerilor ce îl aruncă în libertinajul haotic al neîmplinirilor.

Presat de involburarea nesiguranței, „omul recent” înaintează cu multă greutate prin hățișul grijilor, încovoiat de propria existență pământeană, fără să-și ridice privirile spre cer, sau o face doar ca o soluție alternativă când este copleșit de situații dificile pe care nu le

poate depăși... Apoi, de cele mai multe ori își continuă drumul pe aceleași căi rătăcitoare ale vacarmului imposturii specific societății de consum, lăsându-se derutat, terorizat și sufocat de multitudinea și varietatea curentelor și ideologiilor elaborate în condițiile libertății autopermissive și difuzate „la colțul străzii”, urmărind în mare măsură senzația și spectacolul mercantil.

Dacă însă omul și-ar regăsi identitatea proprie ca un „magnum amphibium” (Robert Barry) ce trăiește pe două suprafețe: materială și spirituală, ar putea respira oxigenul vitalizant al condiției sale autentice, ca ființă *bio-psiho-socio-culturală și spirituală*, spre a-și împlini menirea de purtător al chipului și asemănării cu Dumnezeu. Iar acest oxigen vitalizant este rugăciunea ca înălțare a minții și inimii în dialog cu Dumnezeu, pe măsură să-i aducă omului liniștea, seninătatea, pacea și adevărata bucurie a vieții.

Rândurile care urmează își propun să prezinte câteva aspecte ale rugăciunii ca mod de viață al părinților filocalici, transmise posterității ca tot atâtea modele ale trăirii spirituale în duhul Evangheliei lui Hristos și al tradiției de totdeauna a Răsăritului creștin.

Rugăciunea - „respirația Duhului”

Deși omul căzut în păcat a pierdut starea de har, i-a rămas totuși – spune Fericitul Augustin – posibilitatea comunicării și comuniunii cu Dumnezeu prin darul rugăciunii.

Dat fiind faptul că, asemenea lui Dumnezeu, omul este persoană, rugăciunea reprezintă dialogul specific persoanei, ca intenționalitate spre comunicare și comuniune, stabilind

actul religios al libertății menită să definească spiritualitatea sufletului omenesc ca devenire axiologică. Dacă la început Dumnezeu comunica cu omul ca un Stăpân absolut, la al cărui glas se „despică munții și se sfărâmă stâncile” (3 Rg 19, 11-12), prin Hristos El devine „Tatăl nostru”, care ne oferă iubirea salvatoare într-un dialog de dăruire și salvare a vieții omului. Fiindcă „Dumnezeu era în Hristos împăcând lumea cu Sine Însuși” (2 Co 5, 19), „în El Dumnezeu vorbește oamenilor și prin El glasul oamenilor se înalță spre Dumnezeu, participând la dialogul veșnic dintre Tatăl și Cuvântul Său”¹.

Sfântul Apostol Pavel ne arată că Logosul lui Dumnezeu s-a făcut trup pentru a se face Mijlocitorul unui nou și veșnic legământ (Evr 8, 6; 9, 15; 12, 24; 7, 12), iar în calitate de Mijlocitor suprem (1 Tim 2, 5), „se roagă pentru noi” (Rm 8, 34). „De asemenea și Duhul vine în ajutorul slăbiciunilor noastre, căci nu știm ce anume să ne rugăm, și Însuși Duhul se roagă pentru noi cu suspine negrăite” (Rm 8, 26).

Unirea rugăciunii noastre cu cea a Filului, este numită de Părinții filocalici „*respirația Duhului*”, fiindcă El este „Duhul infernii în care strigăm: Avva, Părinte!” (Rm 8, 15; Ga 4, 6). Astfel, prin Duhul cunoaștem darurile pe ni le-a făcut Dumnezeu (1 Co 2, 6-16), încât „a fi în Duhul Sfânt” (Rm 8,1), înseamnă „a viețui în Duhul” (Rm 8, 2), și a „umbla cu Duhul” (Ga 5, 25). Numai în lumina Duhului vom vedea „lumina cea adevărată” (In 1, 9). Numai prin Duhul putem cunoaște dumnezeirea lui Hristos (1 Co 12, 3).

De aceea, rugăciunea noastră, înainte de a fi hristologică, este „*respirația Duhului*”. Pornind, în acest sens, de la faptul că persoana umană este formată din trup, suflet și duh, se apreciază că acțiunea Duhului se exercită la nivelul duhului omului, spre a-i forma o judecată duhovnicească identică cu gândul (mintea) lui Hristos (1 Co 2, 14-16). Și astfel, în urma unirii cu Duhul Sfânt, rugăciunea pune stăpânire pe conștiința omului și treptat îl transformă din om trupesc în om duhovnicesc (2 Co 5, 17; Ga 6, 15; Co 3, 9-10) prin înnoirea minții (Ef 4, 23-24; Rm 8, 5-14; 12, 1-3) și

¹ Tomas Spidlik, *Spiritualitatea Răsăritului Creștin*, vol. II - Rugăciunea, trad. diac. Ioan I. Ică jr. Ed. Deisis, Sibiu, 1998, p. 42.

stabilitatea ei în inimă, ca centrul cel mai adânc al sufletului.

De aici vedem că rugăciunea către Tatăl nu este numai omenească, ci reprezintă participarea la rugăciunea lui Hristos – Mijlocitorul nostru suprem, sub călăuzirea Duhului, spre a dobândi o judecată duhovnicească (1 Co 2, 14-16) pe măsură să curețe inima și să o orienteze spre vederea lui Dumnezeu (Mt 5, 8).

Rugăciunea ca dar de la Dumnezeu și osteneală duhovnicească

Părinții filocalici învață că rugăciunea ca „*respirație a Duhului*” are un caracter sinergic, în sensul că ea reprezintă lucrarea harului îmbinată armonios cu strădania noastră de a o cultiva, încât adevărata rugăciune este darul lui Dumnezeu, iar duhul rugăciunii e dat celor ce se ostenesc în rugăciune.

În această lucrare sinergică, fermentul care determină și afirmă rugăciunea este credința. „Fără credință nu putem fi plăcuți lui Dumnezeu” (Evr 11, 6), spune Apostolul pentru a evidenția rolul decisiv al credinței în deschiderea dialogului comuniunii de iubire cu Dumnezeu în rugăciune. Cunoaștem prea bine, din Sfintele Evanghelii, faptul că Mântuitorul a împlinit rugăciunea unora pentru alții, admirând, bunăoară, credința femeii cananiene, sau a sutașului din Capernaum.

În același timp, pe măsură ce se intensifică duhul rugăciunii, se va intensifica și credința, precum și celelalte virtuți împlinite în iubire, încât pe drept cuvânt putea spune Sfântul Ioan Scărarul că „*rugăciunea este izvorul virtuții*”².

Evidențiind acest aspect duhovnicesc, Evagrie spune că „Precum cel mai de preț dintre toate simțurile este vederea, așa mai dumnezeiască dintre toate virtuțile este rugăciunea”³.

Astfel, rugăciunea ca virtute reprezintă strădania sau osteneala în dobândirea duhului

² Scara Raiului XXVIII, trad., introd. și note de Mitropolit Nicolae Corneanu, Ed. Amarcord, Timișoara, 1994, p. 494.

³ Cuvânt despre rugăciune, 93, Filocalia sau Culegerea din scrierile Sfinților Părinți care arată cum se poate omul curăți, lumina și desăvârși, trad. Prot. Dr. Dumitru Stăniloae, vol. I, Ediția II, Ed. Institutul de Arte Grafice „Dacia Traiana”, Sibiu, 1947, p. 150.

rugăciunii, după cum spune Sfântul Macarie Egipteanul în una din omiliile sale: „...Să se silească spre rugăciune, chiar dacă-i lipsește rugăciunea duhovnicească. Văzând, deci, Dumnezeu pe unul că așa se luptă și cu sila, împotriva voii inimi sale, vine către Domnul, îi va da adevărata rugăciune a Duhului, îi va da iubirea adevărată, blândețea adevărată, îndurarea inimii și bunătatea adevărată, într-un cuvânt îl va umple de roadele Duhului”⁴.

Strădania în de a dobândi duhul rugăciunii se săvârșește cu înțelepciune, cu răbdare și cu neprecupețită încredere în ajutorul lui Dumnezeu. „Nu te îndurera, spune Evagrie, dacă nu primești îndată de la Dumnezeu ceea ce ceri. Căci vrea să-ți facă și mai mult bine, lăsându-te să stăruie către El în rugăciune”⁵.

Părinții filocalici insistă asupra faptului că duhul rugăciunii se dezvoltă printr-o intercondiționare reciprocă cu strădania cultivării virtuților. Sfântul Casian arată în acest sens că „Virtuțile sunt o clădire care se desăvârșește prin rugăciune și, dacă la vârful acestei zidiri, n-au fost toate interpătrunse și bine legate, în niciun chip nu va putea să reziste cu tărie și stabilitate construcția. Pe de o parte, fără virtuți nu se poate dobândi și menține această veșnică și neîntreruptă liniște necesară rugăciunii, iar pe de alta nici virtuțile, ca material

⁴ Omilia XIX 3-5, Scrieri, Omilii duhovnicești, trad. Pr. Dr. Constantin Cornișescu, în col. Părinți și Scriitori Bisericești, 34, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1992, p. 188-189.

⁵ Cuvânt despre rugăciune, 34... p.78.

și temelie nu pot fi depline dacă nu li se asigură permanent această liniște”⁶.

Dar la desăvârșirea duhului rugăciunii, strădania este aureolată prin harul lui Dumnezeu. Sfântul Casian, oferind modelul unui om *înduhovnicit*, arată că acesta „încins de duhul curăției ca de cea mai mare plăcere... știind că acest rezultat nu este un merit al strădaniei sale, ci al harului lui Dumnezeu, se ruga cu și mai mare ardoare să obțină și altele asemenea, fiindcă avea credința neclintită că Dumnezeu poate cu mult mai ușor să scoată din rădăcină pornirile trupești, pe care uneori chiar priceperea și meșteșugul omenesc nu le poate nimici... Într-adevăr, numai Duhul cel de sus îi dăruise acea puritate la care este peste putință a se ajunge cu osteneala și sângruința omenească”⁷.

Rugăciunea și împrăștierea gândurilor

Având ca obiectiv al strădaniei duhovnicești dobândirea, prin harul lui Dumnezeu, a *apatheiei*, părinții folocalici și-au concentrat atenția asupra curăției minții și inimii de tot ceea ce le-ar putea tulbura, în primul rând asupra gândurilor din care se poate forma deopotrivă patima sau virtutea.

În acest sens, ei știau prea bine că în condițiile firii ce poartă în sine rănile păcatului, dinamismul minții prin gândurile ei, nu se îndreaptă numai spre Dumnezeu pentru a primi harul în rugăciune, ci așa cum spune Sfântul Casian „potrivit condiției naturii sale, mintea nu poate sta niciodată în repaus, ci, în mod necesar, dacă nu i s-a organizat o lucrare cu care să fie ocupată și înăuntrul căreia să se miște, ea aleargă prin propria ei mobilitate să zboare în toate părțile, până ce, deprinsă cu un îndelungat exercițiu... învață ce materii trebuie să rețină în memoria sa, în ce parte să-și îndrepte zborul său neîncetat și astfel să reziste încercărilor dușmanului de a fi tras în altă direcție, să rămână în starea și calitatea pe care o dorește...

⁶ Convorbiri duhovnicești VII, II, Scrieri alese: Așezămintele mănăstirești și Convorbiri duhovnicești, trad. de Prof. Vasile Cojocaru și prof. David Popescu, în col. Părinți și Scriitori Bisericești, 57, Ed. Institutului Biblic și de misiune a Bisericii Ortodoxe Române, București, 1990, p. 454.

⁷ Convorbiri... VII, II, p. 413-414.

Vedeți, așadar, că atârnă de noi să așezăm în inimile noastre fie urcările, adică gândurile care duc la Dumnezeu, fie coborârile, adică toate cele pământești și trupești”⁸.

În contextul acestui dinamism firesc, mintea „umblă pe multe cărări, parcă ar fi beată, neîndeplinind cu competență nicio îndatorire. De pildă, când se roagă, se duce cu gândul la un psalm, sau la vreo lectură; când cântă, se gândește la altă idee din textul aceluiași psalm, când citește, își amintește de ceea ce a făcut și trebuie să mai facă. Și în acest mod, nereținând și nelăsând la o parte în chip disciplinat și necesar, pare a alerga la întâmplare, neavând puterea să se oprească și să rămână mai mult asupra celor ce-i aduc mulțumire”⁹.

Ca urmare, „în chip necesar mintea se pregătește dinainte pentru rugăciune, și pe cel ce se roagă îl înalță la cele cerești, sau îl coboară la cele pământești gândurile pe care le-a avut înainte de rugăciune”¹⁰.

Sfântul Casian, referindu-se la gândurile care tulbură viața spirituală, are în atenție deopotrivă mintea și inima. Bunăoară, „exercițiului inimii i se potrivește foarte bine comparația cu roata morii, pe care o pune în mișcare puterea apei. Câtă vreme apa curge, roata nu încetează să se învârtască. Dar depinde de voința stăpânului ca ea să macine grâu, orz sau neghină... La fel și mintea, sub impulsul vieții prezente și împresurată mereu de ispite și pasiuni, nu va putea fi liberă de clocotul gândurilor; dar priceperea și iscusința ei vor ști ce trebuie să alunge și ce să rețină”¹¹.

Sfântul Macarie arată că „adevărata temelie a rugăciunii este faptul de a-și struni cineva gândurile și a-și face rugăciunea în liniște și pace... Se cuvine ca toată lupta omului să se săvârșească față de gânduri... să nu se lase în voia gândurilor, ci adunându-le de pretutindeni să le deosebească pe cele firești de cele rele... Deci este nevoie de multă sârguință și atenție pentru a putea să distingă cugetele străine ale puterii cele potrivnice... Cei care iau aminte la cugete sunt cei care, arătând apoi pricepere și înțelepciune,

pot să îndrepte și să lepede cugetele care îi năpădesc și să umble după voia Domnului”¹².

Acest clocot al gândurilor este cunoscut în literatura filocalică sub numele de „împrăștierea gândurilor”.

Când partea rațională a sufletului (*logistikon*), care reprezintă chipul lui Dumnezeu, nu este „cârmuită de minte ca să stăpânească și să conducă patimile, sufletele se pierd ca dobitoacele cele necuvântătoare, rațiunea fiind târâtă de patimi ca vizitiul biruit de cai”¹³, spune Sfântul Antonie cel Mare. Fiind vorba de împrăștierea gândurilor, părinții filocalici se referă la partea pătimașă a sufletului, respectiv a irascibilității (*thymoeides*) și a părții poftitoare (*epithymetikon*). Partea irascibilității este concretizată în mânie, (cu derivatele ei: invidie și gelozie) la care se adaugă obsesia grijilor de orice fel, precum și neuitarea răului, care induce sentimentul de ură, de răzbunare, de dușmănie. Partea poftitoare este concretizată în dorințele nesăbuite care degenerază în patimi înrobitoare.

Aceste gânduri necurate, pornite din partea pătimașă a sufletului sunt cunoscute în literatura filocalică sub numele de *logismoi*. Spre deosebire de gândul simplu care vine în mod firesc din minte, *logismos-ul* este imagine, sau închipuire, sau iluzie aparținând facultății gânditoare. Mai precis, e gândul – *ennoia* produs de rațiunea discursivă – *dianoia*, ca partea inferioară a părții cognitive, acolo unde raționăm pro și contra înaintea unei decizii.

Gândurile rele, necurate sau pătimașe nu-și au obârșia în minte – *nous*, fiindcă aceasta prin natura ei este nepătimitoare...

Pornind din partea pătimașă a firii, *logismoi-i* au putere de tracție pe măsură să îmboldească mintea într-o mișcare pasională, în cadrul căreia voința poate decide împotriva voii lui Dumnezeu.

Ca atitudine față de acest *logismoi*, Sfântul Casian îndeamnă să „recurgem neîncetat la meditația asupra cărților sfinte și ne vom îndrepta memoria numai spre cele duhovnicești, iar

8 Convorbiri VII, IV, 2... p. 415.

9 Convorbiri VII, XIII, 2... p. 489.

10 Convorbiri VII, XIV... p. 490.

11 Convorbiri XVII, 1, 2... p. 320.

12 Omilii duhovnicești, VI, 3-5... p. 122-123.

13 Învățătură despre viața morală a oamenilor și despre buna purtare... 96, în Filocalia sau Culegere din Scrierile Sfinților Părinți... vol. I, Ed.II... p. 22.

dorințele spre perfecțiune și spre speranța vieții viitoare, cu siguranța că gândurile noastre vor fi în acord cu năzuințele noastre, care ne conduc. Dar dacă, învinși de lene și nepăsare, vom cădea pradă viciilor și preocupărilor ușurate, dacă ne vor robi grijile lumii acesteia și frământările fără rost, atunci desigur că se vor naște felurite complicații inimii noastre. După cum spune Mântuitorul că unde este comoara gândurilor și lucrărilor noastre, acolo în mod necesar ne va fi și inima¹⁴.

În continuare, Sfântul Casian arată că „depinde de noi să ne îndreptăm gândurile, să facem să crească în inimile noastre cele sfinte și spirituale, nu cele pământești și carnale. Pentru aceasta citim mereu și medităm asupra Scripturii, pentru ca să oferim memoriei ocazia de a primi cele duhovnicești, de aceea cântăm adesea psalmi, ca să ne formăm în atmosfera lor, de aceea veghem, postim și ne rugăm fără preget pentru ca inima noastră să repingă cele pământești și să ne umple de cele cerești. Trebuie să avem mereu în atenție acestea, pentru ca nu cumva mintea, acoperită de peninginea viciilor, să șovăie și să se prăbușească în ținuturile cărnii¹⁵.

Pentru a ne elibera de împrăștierea gândurilor s-au format rugăciunile scurte, precum: Doamne, vino în ajutorul meu; grăbește-Te, Doamne, să mă ajuți (Ps 69, 2) rostite cu ușurință în orice situație pentru a alunga „grijile și ispitele” vieții¹⁶.

Mai târziu locul acestor rugăciuni scurte le-a luat locul *Rugăciunea lui Iisus* fixată în minte și în inimă. Când vei învăța să faci cum trebuie această rugăciune – arată un om înduhovnicit – sau mai bine zis când aceasta va intra în inimă, ea te va conduce la scopul dorit, căci ea va uni mintea cu inima ta, va pune capăt neorânduiei gândurilor tale și îți va da puterea de a ocârmui gândurile sufletului tău¹⁷.

Din cele până aici tratate, vedem că nu fără motiv Evagrie putea conchide că „rugăciunea fără împrăștiere e cea mai înaltă treaptă a minții¹⁸”.

14 Convorbiri XVIII, 2... p. 320-321.

15 Convorbiri XII, 2... p. 320.

16 Convorbiri I, X, 2... p. 483-485.

17 Tomas Spidlik, *Spiritualitatea Răsăritului Creștin* – Manual sistematic, trad. și prezentare: diac. Ioan I. Ică jr., Ed. Deisis, Sibiu, 1997, p. 354.

18 Cuvânt despre rugăciune, 35... p. 79.

Inima curată și rugăciunea

Pentru a evita intelectualismul platonice, care promova exclusiv mintea – *nous* în dobândirea contemplației (theoria ca vedere a lui Dumnezeu), părinții filocalici au recurs la conceptul biblic al *inimii*, gășind motivația chiar în cuvintele Mântuitorului prin care ferește pe cei curați cu inima, ca unii care vor vedea pe Dumnezeu (Mt 5, 8).

Derivată din radicalul κρδ, καρδία, inima este locul central și cel mai adânc al sufletului omenesc. Aici e „fierberea” cea mai clocotitoare dintre bine și rău. Aici se dă lupta hotărâtoare dintre lucrarea harului lui Dumnezeu spre sfințenia vieții și prăbușirea sufletului în întunericul patimilor. În inimă sălășluiește Hristos prin credință (Ef 3, 17) și tot din inimă ies, ca dintr-un *abis de nepătruns*, gândurile rele ce prăbușesc viața duhovnicească, înrobind-o în patimi¹⁹.

¹⁹ Sfântul Apostol Pavel folosește de 63 de ori pe *kardia* cu privire la *omul lăuntric* (interior), adică la eul omenesc cel mai adânc, ca esență a sufletului, care constituie centrul și rădăcina vieții. Reprezentând *partea cea mai lăuntrică a omului și totodată întregul lui, kardia este locul în care se întâlnește omul cu Dumnezeu*. Acest contact are un sens dublu: pe de o parte inima omului se ridică spre Dumnezeu, năzuiește spre Dumnezeu, iar ca *partea cea mai intimă a simțirii omenesti este locul de primire a descoperirii lui Dumnezeu*. Ea este sediul voinței și izvorul deciziilor și atitudinilor omenesti. Este *punctul cardinal al vieții lăuntrice omenesti, sediul și originea tuturor puterilor și funcțiilor omului*, precum: iubirea, credința, mângâierea, pacea, durerea, dorința bună și rea, cunoașterea naturală și supranaturală, sălaş al Duhului Sfânt (Rm 5, 5; 2 Co 1, 5; Ga 4, 6), precum și locașul lui Hristos primit prin credință (Ef 3, 17). Altfel spus, inima este *omul însuși* (Evr 3, 12). De aceea, Dumnezeu pentru a pretui pe om la justa lui valoare, îi cercetează și îi judecă inima, dacă e curată, sinceră (1 Tim 1, 5), dreaptă (2 Tes 3, 5), împietrită (Rm 2, 5), viclană (Evr

De aici rezultă că putem vorbi de o *inimă bună* și de o *inimă rea*. Mântuitorul socotește inima omului a fi o *comoară* bună sau rea: „Omul bun, din comoara cea bună a inimii scoate lucruri bune, iar omul cel rău din comoara cea rea scoate lucruri rele” (Mt 12, 35).

Inima bună este comoara de mare preț ascunsă în țarina sufletului (Mt 13, 14). Această comoară este împărăția lui Dumnezeu. Ea se află „înăuntru nostru” (Lc 17, 21), adică în inima noastră. Iar împărăția lui Dumnezeu este „pace, bucurie și dreptate în Duhul Sfânt” (Rm 14, 17). Inima bună este, prin urmare, sediul împărăției lui Dumnezeu ca prezență și lucrare a Duhului Sfânt. Ea poartă în sine „roada Duhului Sfânt”, care este: „dragostea, bucuria, pacea, îndelunga răbdare, bunătatea, facerea de bine, credința, blândețea, cumpătarea” (Ga 5, 22).

Inima rea este rădăcina sau izvorul gândurilor rele: „Din inima omului ies gândurile rele...” (Mt 15, 19), care „îl necurățesc, îl întinează pe om” (Mac 7, 23).

Privitor la cele două inimi, care reprezintă *eul cel mai adânc al omului*, s-a remarcat faptul că „prin inima bună lucrează Dumnezeu, iar prin inima rea, duhurile rele, încât conștiința noastră devine un teren de luptă între Hristos și duhul cel rău, prin gândurile bune și rele ce le trimit prin cele două inimi. Fiecare caută să câștige adeziunea conștiinței noastre. Raportând totul la inima bună, ajutam la biruința lui Hristos în noi, care va curăța și inima pătimășă”²⁰.

Pentru părinții filocalici inima ca esență și mintea ca energie sunt unite în Hristos, creîndu-se unitatea „*inimă-duh*”. Inima devine duhovnicească prin lucrarea Duhului și adeziunea voinței libere care o primește. Sfântul Apostol Pavel ne spune: „Și pentru că sunteți fii, a trimis Dumnezeu pe Duhul Fiului Său în inimile voastre, care strigă „Avva, Părinte!” (Ga 4, 6). Aceasta înseamnă că „iubirea lui Dumnezeu s-a revărsat în inimile noastre prin 3, 12), învârtoșată (Evr 3, 15), nevinovată (Rm 16, 18). Dumnezeu „este cunoscător al inimii” (FA 1, 24; 15, 8) și astfel ochiul Lui pătrunde în adâncurile ei de taină și niciun ascunziș nu-i este străin și necunoscut. Diac. Dr. Grigore Marcu, Antropologia paulina, Sibiu, 1941, p.45-46.

²⁰ Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Teologia Morală Ortodoxă, vol. III – Spiritualitatea Ortodoxă, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1981, p. 127.

Duhul Sfânt cel dăruit nouă” (Rm 5, 5).

Activitatea dinamică a sufletului omenesc este dată de puterea de manifestare a inimii și a gândului. Poate fi gândul simplu, cel curat, dar poate fi și gândul pătimăș, atunci când este compus cu imagini și sugestii venite din afară, sau cu amintiri venite dinăuntru. Când gândul pătimăș ajunge în minte, o abate de la strălucirea ei originală, de la starea de libertate, ca esență divină a chipului lui Dumnezeu, înrobind-o patimii. În această situație, ea va deveni „*mintea cărnii*” (Col 2, 18). O astfel de minte înrobită de patimă va coborî în inimă și va face inima rea, întinată. Din această inimă devenită rea vor ieși apoi gândurile rele, care vor domina conștiința și întreaga viață sufletească, fiindcă „mintea, îndată ce se depărtează de inimă și de împărăția lui Dumnezeu aflătoare în ea, rămânând oarecum stingheră, dă loc momelii (atacului) diavolului, și devine capabilă să primească șoapta lui cea rea”²¹, spune Marcu Ascetul.

Dar dacă mintea primește la început gândul simplu și se îndreaptă cu el în inimă, atunci inima va fi curată, fiindcă și gândul este curat, adică lipsit de amintiri, sugestii și imagini pătimășe. De aici și îndemnul Apostolului: „supuneți-vă gândul spre ascultarea lui Hristos” (2 Co 10, 5). Nu-l lăsați, altfel spus, victimă poftelor și dorințelor oarbe care îl întunecă și vreau să-l înrobească. Jertfiți-l lui Hristos „pe care Îl aveți în inimile voastre” (Ef 3, 17). Străduiți-vă să dobândiți „gândul lui Hristos” (1 Co 2, 16; Flp 2, 5). S-a remarcat că „nu totdeauna putem apăra gândul simplu, întâi născut, de ghearele fiarei care îl pândește. Aceasta se întâmplă mai ales atunci când nu l-am jertfit îndată lui Hristos, când mintea nu s-a îndreptat cu el în inimă, ci a privit, ca soția lui Lot, îndărăt spre atacul apărut, spre pofta ce și-a semnalizat prezența în conștiință”²².

Pentru a ajunge la inima curată prin care să dobândim liniștea sufletului, ca eliberare de gândurile rele (logismoi), se impune corelarea organică și funcțională dintre atenție (prosohe)

²¹ Despre botez, Filocalia sau culegere din scrierile Sfinților părinți care arată cum se poate omul curăți, lumina și desăvârși, Vol. I, Ediția II, trad. Pr. Dr. Dumitru Stăniloae, Ed. Institutul de Arte grafice „Dacia Traiana” S.A. p. 304.

²² D. Stăniloae, Teologia... p. 132.

și rugăciune (proseuhe). În contextul acestei reciprocități și interdependențe, Evagrie arată că „atenția minții căutând rugăciunea, va afla rugăciune, căci rugăciunea îi urmează atenției mai mult ca orice altceva. De aceea trebuie să ne sârguim spre ea”²³.

Προσοχή – atenția ca luare aminte la tine însuși este înainte de toate un îndemn apostolic, preluat din Legea Veche (Dt 15, 9): „ia seama la tine însuși...” (1 Tim 4, 16), fiind expresia vigilenței dezvoltată și practică de părinții filocalici ca o regulă și ca un mijloc de curățire a inimii.

Atenția (Προσοχή) ca păzitoare a inimii oferă imaginea paznicului sau a santinelei care stă la poarta inimii spre a o feri de orice gând rău ce vrea să se furișeze în suflet. Părinții filocalici vorbesc de paza inimii ca de paza unei fortărețe: φυλακή καρδίας; și o corelează cu paza minții pentru păstrarea ei curată: τηρήσις νόος. Astfel, curăția inimii și curăția minții, se află în legătură organică și funcțională. Pentru acest motiv, Apostolul acordă mare importanță „înnoirii duhului minții” (Ef 4, 23), sau „schimbarea prin înnoirea minții” (Rm 12, 2) pentru a dobândi „gândul lui Hristos” (1 Co 2, 16), adică „duhul vieții lui Hristos care izbăvește (eliberează) de legea păcatului și a morții” (Rm 8, 2) atât inima, cât și mintea.

În același timp, ca păzitoare a inimii și a minții, atenția (προσοχή) îndeplinește funcția de apărare, iar ca metodă îndreptată împotriva gândurilor rele este cuvântul îndreptat spre Dumnezeu. Iisus, Mântuitorul nostru, a răspuns ispitirii diavolului prin cuvântul Scripturii, fără să mai accepte alte discuții... Există o împotrivire sau o combatere prin cuvânt a gândurilor rele ce bat la poarta inimii și a minții. Această combatere poartă numele de *antirrhesis*²⁴.

Foarte mulți părinți filocalici cunoșteau toată Scriptura, spre a folosi citatele ei ca răspuns împotriva sugestiilor diavolului. Evagrie în „*Antirrheticos*”-ul său a adunat 487 de texte biblice (de la cartea Facerea la Apocalipsa) pentru alungarea oricărui gând. A le memoriza pe toate este un lucru aproape imposibil, încât s-a

²³ Cuvânt despre rugăciune 149... p. 92.

²⁴ Noțiunea indică ideea de contrarietate: αντί - contra; ρήσις - vorbire, spunere, zicere, povestire, istorisire).

constatat că este suficientă invocarea numelui lui Iisus pentru alungarea tuturor duhurilor. Și astfel *Rugăciunea lui Iisus* va înlocui cataloagele cu versetele biblice..

Rugăciunea (προσευχή) este mijlocul prin care menținem mintea trează, iar curăția inimii într-o constantă împărtașire cu duhul vieții lui Hristos. De aici și îndemnul Apostolului: „rugați-vă neîncetat” (1 Tes 5, 17), „stăruind în rugăciune, priveghind în ea cu mulțumire” (Col 4, 2). Cel mai important rod al rugăciunii este liniștea și pacea vieții spirituale prin puterea Sfântului Duh unificator. De aici hesykia, adică reunificarea minții cu inima. Privind legătura indisolubilă dintre rugăciune și atenție, în contextul păzirii minții și inimii de gândurile pătimase (logismoι), părinții filocalici au în vedere faptul că nu este suficientă stăpânirea irascibilității (thymos) și concupiscentei (poftei – epithymia) ce vin din interiorul irațional al sufletului, ci se impune, în buna desfășurare a rugăciunii, eliberarea de sub povara obsesivă a grijilor (*amnerimia*) și de neținerea minte a răului ce vine din partea semenilor sau din împrejurările vieții (*amnerikakia*).

De fapt, dacă nu se are în atenție uitarea răului venit din partea semenului, paradoxal, rugăciunea poate fi inundată de gânduri vrăjmașe, încât sub presiunea acestora, se poate transforma chiar în blestem... De aceea, Mântuitorul ne cere cu fermitate: „De-ți vei aduce darul tău la altar și acolo îți vei aminti că fratele tău are ceva asupra ta, lasă darul tău înaintea altarului și mergi mai întâi de te împacă cu fratele tău, și atunci venind, adu darul tău” (Mt 5, 23-24).

Prin atenția corelată cu rugăciunea (*prosohe* și *proseuhe*) se ajunge la virtutea *privegherii* (νήσις), cunoscută și sub numele de „*trezvie*” ca stare trează a minții prin puterea rugăciunii, având ca teme cuvintele Mântuitorului adresate Sfinților Apostoli și prin ei nouă tuturor: „privegheați și vă rugați ca să nu intrați în ispită” (Mt 26, 41)²⁵.

²⁵ Verbul νήσω (νεφείν) înseamnă a nu bea vin. De aici: νεφάλιος = a fi treaz, lucid, cumpătat; adică cel cu mintea clară, pătrunzătoare, care vede și exprimă bine lucrurile, fiindcă se află în deplinătatea facultăților sufletești. E starea de conștiință trează spre deosebire de conștiința adormită. În latină este redat prin *sobrietas*,

Părinții neptici se străduiau să aibă conștiința mereu trează și mintea mereu lucidă, mereu curată prin lipsa oricărui gând întunecat, ducător la păcat. Ei doreau să împlinescă cuvântul apostolic care-i îndemna să „lepede lucrurile întunericului și să se îmbrace cu armele luminii. Să umble cuviincios ca ziua, nu în ospețe și în beții, nu în desfrânări și în fapte de rușine, nu în ceartă și în invidie. Ci îmbrăcându-se în Iisus Hristos, grija de trup să nu o prefacă în poftă” (Rm 13, 12-14). Altfel spus, părinții neptici doreau să facă din viața lor o „zi continuă”, plină de lumina harului lui Dumnezeu și lipsită de isпитirile tenebroase ale nopții păcatului.

Pe lângă *nepsis*, privegherea a intrat în spiritualitatea creștină și sub forma lui *agrypnia*, mai ales ca un deziderat duhovnicesc al monahilor²⁶.

Iubirea – împlinire a rugăciunii inimii curate

Caracterul dinamic și creator al rugăciunii ca virtute se realizează prin „credința lucrătoare în dragoste” (Ga 5, 6). Astfel, „stăruind în rugăciune și priveghind în ea cu mulțumire” (Col 4, 1), inimile curate, adică sfințite prin harul lui Dumnezeu, împlinesc prin rugăciune iubirea ca virtute a desăvârșirii (Col 3, 14).

Faptul că „iubirea vine de la Dumnezeu” (1 In 1, 4-5) determină pe Sfântul Isaac Sirul să evidențieze faptul că „rugăciunea o facem ca să câștigăm dragostea de Dumnezeu, fiindcă în rugăciune găsim pricinile ca să-L iubim pe Dumnezeu... Că din ea se naște dragostea de Dumnezeu. Fiindcă dragostea se naște din rugăciune”²⁷. Și aceasta pentru că prin rugăciune

care se traduce prin: moderație, viață ordonată, prudență, cumpătate la băutura. Este contrariul lui *ebrietas* ca lipsă de cumpătate la beutura, și care duce – așa cum spune Filon – la „rătăcirea minții”.

²⁶ Interpretând literal îndemnul Mântuitorului de a priveghea și a se ruga (Mc 13, 33), *agrypnia* va fi virtutea prin excelență a monahilor prin care se combatea lenevia și meteahna somnului, imitând prin aceasta pe îngerii, care nu au nevoie de somn. Sfântul Ioan Scărarul spune că „*pre-cum datorită obișnuinței ne deprindem a bea mai mult, tot astfel se întâmplă și cu multă dormire. Pentru acest motiv se cuvine să luptăm împotriva ei, mai ales la începutul nevoiței noastre, întrucât un obicei vechi cu greu poate fi dezrădăcinat*” (Scara XIX ... 344).

²⁷ Cuvântul XXXV, despre deosebitele virtuți și sfârșitul oricărei alegeri... Cuvinte despre nevoință, Ed.

intrăm în comuniune cu „Dumnezeu care este iubire”, și trăind în comuniune și comunicare cu El, rugăciunea noastră primește amprenta iubirii lui Dumnezeu, devenind ea însăși act de iubire adresat lumii.

Pătrunsă de iubirea lui Dumnezeu prin rugăciune, inima omului depășește închistarea egocentrică, cerbicia și pietrificarea, dilatându-se spre semeni și spre întreaga creație, pentru a împărtăși simțământul fericitei iubiri de care ea însăși s-a învrednicit prin bunăvoința și harul lui Dumnezeu. După cum arată același Isaac Sirul, prin rugăciunea-iubire, dobândim o inimă milostivă „care arde pentru întreaga zidire, pentru oameni, pentru păsări, pentru dobitoace, pentru diavoli și pentru orice faptură. Și când își aduce aminte de ele, sau când le vede pe ele, lacrimi izvorăsc din ochii lui. Din mila cea multă și mare care-i stăpânește inima, și din suferința cea multă, inima omului se mânie și nu poate răbda, sau auzi, sau vedea că vreo faptură este păgubită sau mâhnită. Și din pricina aceasta, el înalță rugăciuni cu lacrimi și pentru dobitoace și pentru vrășmașii adevărului și pentru cei ce-l necăjesc în tot ceasul, asemenea pentru fapăturile cele târătoare, se roagă el, din mare și nemăsurată milă, a lui, care curge din inima sa, după asemănarea lui Dumnezeu. El se roagă să fie păzită toată firea și iertată”²⁸.

Rugăciunea ca iubire către Dumnezeu implică și comuniunea cu semenul nostru, „fiindcă cel ce zice că iubește pe Dumnezeu, iar pe aproapele său îl urăște, este mincinos. Și această poruncă avem de la el: cine iubește pe Dumnezeu, iubește și pe fratele său” (1 In 4, 20-21). Părinții filocalici recomandă ca rugăciunea pentru semeni să fie împreună cu rugăciunea fiecăruia pentru sine însuși, fiindcă nu poți cere nimănui să se roage în locul tău, ci împreună cu tine, în comuniunea aceluiasi Duh, care toate le împlinește celor ce-L iubesc pe Dumnezeu, și iubindu-se între ei, își aprind duhul lor în comuniunea flăcării de rugăciune. Dar evlavia adâncă a rugăciunii animată de duhul iubirii lui Hristos te îmbie să te rogi și pentru cei ce nu îți cer aceasta, chiar și pentru cei ce nu practică rugăciunea... Dar și Buna Vestire, Bacău, 1997, p. 178-179.

²⁸ Cuvânt LXXXI... Cuvinte despre nevoință... p. 343-344.

mai mult, Mântuitorul ne îndeamnă stăruitor să învingem ura și uneltirile dușmanului îndreptate contra noastră, prin puterea rugăciunii noastre îndreptate spre Dumnezeu, și prin fapta iubirii îndreptată spre vrăjmaș: „Ați auzit că s-a zis: să iubești pe aproapele tău și să urăști pe vrăjmașul tău. Iar eu zic vouă: iubiți pe vrăjmașii voștri, binecuvântați pe cei ce vă blestemă, faceți bine celor ce vă urăsc și rugați-vă pentru cei ce vă supără și vă prigonesc, ca să fiți fiii Tatălui vostru cel din ceruri care soarele Său răsare peste cei răi și peste cei buni și plouă peste cei drekți și peste cei nedrekti”. (Mt 5, 43-45).

Pe de altă parte, rugăciunea pentru semeni, ca expresie a iubirii, nu trebuie să fie o simplă și rigidă cerere către Dumnezeu, vizând împlinirea dorințelor sau chiar a nevoilor sale... Și aceasta, dar nu numai... Rugăciunea pentru semen va fi nu numai o participare la nevoia lui, ci și la bucuria și împlinirea dorințelor sale. Îndemnul apostolic de a ne „bucura cu cei ce se bucură și a plânge cu cei ce plâng” (Rm 12, 15) trebuie să fie adânc resimțit și în rugăciunea pentru semeni²⁹.

Cu cuvinte sfințite de puterea Duhului, marele F. M. Dostoievski, cu adâncă convingere creștină, prin graiul starețului Zosima ne îndeamnă să extindem rugăciunea noastră animată de iubire chiar și pentru necunoscuții trecuți la cele veșnice: „Fiecare rugăciune, dacă este pornită din inimă, mărturisește un simțământ mare, iar acel simțământ e la rândul său izvorul unei idei noi, ce nu ți-a trecut niciodată prin minte până atunci și care te va îmbărbăta; astfel, îți vei da seama că rugăciunea aduce cu sine un spor de înțelepciune. Nu uita deci să spui în fiecare zi în gând, ori de câte ori îți stă în putință: „Miluiește, Doamne, pe toți cei ce s-au înfățișat astăzi înaintea Ta“. Căci nu e ceas și nu e clipă în care mii de oameni să nu părăsească viața pământească, iar sufletele lor urcă la ceruri. Și câți dintre ei nu se despart de lume însingurați și stingheri, cu amară tristețe și adâncă mâhnire

²⁹ Aproapele nostru ne cere de multe ori cu disperare chiar să plângem alături de el în rugăciune... iar după împlinirea cererii, se repetă de cele mai multe ori gestul de necunoștință al leproșului miluit de Fiul lui Dumnezeu... Și astfel comuniunea semenului nostru cu Dumnezeu și cu noi se destramă și se stinge... Evident, în acest caz, rugăciunea nu va mai purta amprenta iubirii, ci a interesului imediat...

la gândul că nu-i nimeni să plângă după ei, că nimeni poate, n-are habar de mai trăiesc sau nu! Și cine știe dacă tocmai atunci, din celălalt capăt al pământului nu se înalță spre Domnul ruga ta pentru odihna sufletului lor, deși nu i-ai cunoscut în viață și nici ei nu te-au cunoscut pe tine. Cât de înduioșat va fi sufletul singuratic ce se înfățișează cu teamă înaintea Domnului când va simți că în clipa înfricoșată mai e totuși cineva pe lume care se roagă pentru el, o ființă pământească care-l iubește! Și Dumnezeu va căta cu drag la voi amândoi, căci dacă tu te-ai îndurat de sufletul acela, cu atât mai vârtos se va îndura și El, în nemărginita Lui milă și dragoste. Și-l va ierta poate tocmai pentru rugăciunile tale³⁰.

Dacă rugăciunea este izvorul iubirii, putem arăta și reversul, în sensul că iubirea „dilatată” și intensifică puterea rugăciunii ca bucurie sfântă prin care ne înfrățim cu întreaga creație. Același stareț Zosima ne îndeamnă: „Când rămâi singur, roagă-te lui Dumnezeu. Cu dragă inimă să te așterni la pământ și să-l săruți. Sărută-l și iubește-l cu nețărmită dragoste și fără istovire, iubește pe toți și pe toate, și inima ta să fie răpită în slavă prin rugăciune. Scaldă pământul cu lacrimile bucuriei tale, și scumpe să fie lacrimile acestea pentru tine. Nu te rușina de răpirea ce te-a cuprins, dimpotrivă, prețuiește-o ca pe un har ceresc, har fără seamăn, din care numai cei aleși se împărtășesc³¹.”

³⁰ Frații Karamazov, trad. Ovidiu Constantinescu și Izabela Dumbravă, București, 1986, p. 575-576. Într-adevăr, aceste cuvinte sunt inspirate de iubirea lui Dumnezeu, fiindcă sunt asemenea rugăciunii de pomenire a celor adormiți în Domnul, rostită ori de câte ori se pregătesc Darurile pentru Sfânta Jertfă: „Pentru pomenirea și iertarea păcatelor tuturor celor din veac adormiți întru buna credință, și pe care nu i-am pomenit din neștiință sau din uitare, sau din pricina mulțimii numelor, Înșuți îi pomenești, Dumnezeule, Cel ce știi numele și vârsta fiecăruia“.

³¹ Frații Karamazov... p. 583.

DESPRE TAINA SPOVEDANIEI. ÎNVĂȚĂTURA SFINTEI SCRIPTURI

Pr. Ciprian Goguț

Atât în Sfânta Scriptură, cât și în scrierile Sfinților Părinți este descrisă, clar și uneori cu lux de amănunte, istoria căderii omului în păcat, ca și cea a izbăvirii din robia lui prin Hristos, Fiul lui Dumnezeu întrupat.

Hristos, dar pe care autorii inspirați o întrezăreau încă din acea perioadă îndepărtată.

Astfel, dialogul pe care Dumnezeu îl poartă cu Adam, după căderea acestuia în păcat, este interpretat ca o provocare la mărturisire. În

Indisolubil legată de actul eliberării din păcat apare Mărturisirea, ca transpunere în fapt a dorinței sincere de îndreptare și de înnoire a chipului stricat de poftele înșelăciunii.

În Vechiul Testament, Mărturisirea apare mai mult sub forma strigătului de durere a celui aflat sub povara păcatului. În același timp ea apare ca anticipare a celor viitoare, ca umbră a lor. Cărțile Vechiului Testament conțin și elemente privind necesitatea, componentele și lucrarea harică a Tainei Mărturisirii pe care avea să o întemeieze

întrebarea adresată lui Adam: „Cine ți-a spus că ești gol? Nu cumva ai mâncat din pomul din care ți-am poruncit să nu mănânci?” (Facere 3,13) și cea adresată Evei: „Pentru ce ai făcut aceasta?” (Facere 3,13), Dumnezeu face responsabil pe fiecare în parte de greșeala lui și provoacă pe fiecare în parte să se mărturisească și să răspundă pentru greșeala lui. Atitudinea omului în fața unor astfel de provocări are forme variate: ea poate fi mărturisire sinceră, poate fi ocolire a mărturisirii, încercarea transferului de vină și responsabilitate, cum s-a întâmplat în cazul primilor oameni

(Adam a dat vina pe femeia dată de Dumnezeu, iar femeia a dat vina pe șarpe), sau poate fi chiar refuz direct de a mărturisi păcatul săvârșit. Însă, în toate situațiile, important este faptul că pe de o parte mărturisirea apare chiar de la început ca o necesitate în urma păcatului săvârșit, iar pe de altă parte, că Dumnezeu începe să pregătească omenirea pentru primirea Tainei pe care avea să o insitue Mântuitorul Iisus Hristos, chiar din momentul primului păcat săvârșit de oameni.

Mai târziu, prin Moise, Dumnezeu dă poruncă expresă pentru mărturisirea păcatelor: „Deci, dacă omul a căzut în păcat prin vreunul din aceste chipuri, atunci să-și mărturisească păcatul săvârșit” (Levitic 5,5).

Un element, care reiese cu claritate din cărțile Vechiului Testament, are în vedere persoana în fața căreia se face mărturisirea.¹

Din toate textele pe această temă, reiese că mărturisirea se făcea în fața persoanelor care aveau responsabilități spirituale în sânul poporului evreu, anticipând astfel ceea ce avea să se întâmple în Noul Testament când Mântuitorul dă puterea de a lega și a dezlega păcatele oamenilor, numai unor persoane alese și pregătite în mod special. Astfel, sunt celebre și edificatoare mărturisirile personale ale regelui David relatate în cărțile Regilor (I Regi 24, 10-17; II Regi 12, 1-13).

Mărturisirea pentru păcatul uciderii lui Urie Heteul, făcută în fața profetului Natan, „eternizată în Psalmul 50”², stă mărturie tuturor neamurilor. Că mărturisirea păcatelor era o grijă permanentă a poporului evreu, o afirmă și o întărește, o dată în plus, psalmistul David, prin cuvintele: „că fărădelegea mea eu o voi vesti și mă voi îngriji de păcatul meu” (Psalmul 37,18). Dumnezeu întărește prin jurământ mântuirea prin pocăință: „*Viu sunt Eu, zice Domnul: Nu voiesc moartea păcătosului, ci să se întoarcă și să fie viu*”(Iez. 33, 11) sau: „*întoarceți-vă la Mine și Mă voi întoarce la voi*” (Zaharia I, 3). De asemenea, în Vechiul Testament apare și o formă de mărturisire colectivă pentru păcatele comune, săvârșite de

1 Pr.Prof. Dr. Dumitru Radu și colaboratorii, *Îndrumări Misionare*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1986 p.551. Vezi și D. Iordache, *Călăuză bunului creștin în Sfânta Scriptură*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1983, pp. 38-39.

2 *Ibidem*, p.552.

tot poporul evreu, sau numai de anumite cetăți, păcate cum ar fi: idolatria, necredința, apostazia, etc. (Numeri 21,17; Deuteronom 1,41; I Regi 12,10).

Deosebirea dintre mărturisirea de felul acesta consemnată în Vechiul Testament și cea colectivă și publică practică de comunitățile sectare, stă în faptul că cea din urmă nu denunță nici un păcat colectiv (săvârșit de întreaga comunitate) dar nici păcatele personale, fiindcă nimeni nu-și spune într-o astfel de mărturisire păcatul sau păcatele lui speciale. Aceasta era făcută de o singură persoană, ca reprezentant și în numele întregului popor, cum este cazul proorocilor (Ieremia 14,7-20; Daniil 3,29), sau arhiereul în ziua împăcării.

În Noul Testament, mărturisirea apare ca Taină Sfântă instituită de Mântuitorul Iisus Hristos, dată de El apostolilor și, prin ei, Bisericii, ca Taină în care iertarea și dezlegarea se dau prin puterea ce vine de sus. Sfântul Ioan Botezătorul care anunța apropierea Împărăției cerurilor, îndemna la pocăință (Matei 3,6; Marcu 1,5). Același lucru îl face Mântuitorul la începutul propovăduirii Sale și revine asupra acestei probleme în diferite ocazii: în Pilda Vameșului și Fariseului (Luca 18, 10-14), în Pilda Fiului Risipitor (Luca 15, 11-32), etc..

Puterea de a lega și a dezlega păcatele oamenilor este promisă de Mântuitorul lui Petru, în Cezareea lui Filip: „Și îți voi da ție cheile împărăției cerurilor și orice vei lega pe pământ, va fi legat și în ceruri, și orice vei dezlega pe pământ, va fi dezlegat și în ceruri” (Matei 16, 19), și apoi tuturor Apostolilor: „Adevăr zic vouă: oricâte veți lega pe pământ, vor fi legate și în cer; și oricâte veți dezlega pe pământ, vor fi dezlegate și în cer” (Matei 18, 18). Împlinirea acestei promisiuni are loc după Înviere, când

Mântuitorul, arătându-se Apostolilor, le spune: „Precum M-a trimis pe Mine Tatăl, vă trimit și Eu pe voi. Și suflând asupra lor Le-a zis: luați Duh Sfânt; cărora veți ierta păcatele le vor fi iertate și cărora le veți ține, vor fi ținute” (Ioan 20,21-23). Această putere a fost dată de Mântuitorul odată cu Sfântul Duh trimis de El în lume, după cum și El Însuși a fost trimis de Părintele Său, numai Apostolilor, care, la rândul lor, au putut-o preda dimpreună cu puterea Sfântului Duh, urmașilor lor. Mântuitorul Iisus Hristos spune că iertarea păcatelor oamenilor de către Părintele ceresc se condiționează de iertarea greșelilor făcute lor de alții (Matei 6, 14-15), pretinzând de la oameni ca și ei să ierte pe fratele care le-a greșit, când va zice: „*mă căiesc- îmi pare rău*”(Luca 17, 3-4); prin aceasta a arătat că și la Dumnezeu, condiția indispensabilă pentru iertarea păcatelor servește căinței lor.

Pocăința păcătosului este de mare preț înaintea lui Dumnezeu și este în stare a-L îndupleca la milostivire și iertarea păcatelor. Acest fapt se arată cu deosebită tărie în parabola despre găsierea oii celei rătăcite de către cel care avea o sută de oi, unde, după ce a arătat că stăpânul oilor se bucură mai mult de oaia cea găsită decât de toate cele care nu se rătăciseră, adaugă următoarele: „Zic vouă, că așa va fi bucurie în cer de un păcătos care se pocăiește, decât de nouăzeci și nouă de drepți, cărora nu le trebuie pocăință”(Luca 15, 7).

Instituind Taina Mărturisirii în timpul instituirii Tainei Hirotoniei, Mântuitorul leagă Mărturisirea de preoția harică desăvârșind practica vechi-testamentară potrivit căreia mărturisirea se făcea în fața autorității religioase ale evreilor și dă totodată un răspuns acelor care

cred că mărturisirea păcatelor se poate face în fața oricărei alte persoane sau direct lui Dumnezeu.

Despre practicarea Mărturisirii în perioada apostolică dau mărturie aceleași scrieri ale Noului Testament. În Efes, Sfântul Apostol Pavel dă iertare celor care, rătăcind de la credință, și-au mărturisit păcatele (Faptele Ap. 19,18). În virtutea puterii primite de la Hristos, el cere corintenilor să-l scoată afară pe incestuos (I Cor. 5,5) ca apoi, tot el, să-l reintegreze în Biserică, după ce incestuosul s-a pocăit. Adânc grăitor în ceea ce privește necesitatea și practicarea Tainei Mărturisirii în perioada apostolică, este cuvântul Sfântului Ioan din prima sa epistolă: „Dacă zicem că păcat nu avem, ne amăgim pe noi înșine și adevărul nu este cu noi. Dacă mărturisim păcatele noastre, El este credincios și drept, ca să ne ierte păcatele și să ne curățească pe noi de toată nedreptatea” (Ioan 1, 8-9). Mântuitorul Iisus Hristos, spune că iertarea păcatelor oamenilor de către Părintele ceresc se condiționează de iertarea greșelilor făcute lor de alții (Matei 6, 14-15) și pretinzând de la oameni ca și ei să ierte pe fratele care a greșit, când îi va zice: „*mă căiesc*” (Luca 17, 3-4). Așadar, la Dumnezeu condiția indispensabilă pentru iertarea păcatelor, este căința sinceră a penitentului. Pocăința păcătosului este de mare preț înaintea lui Dumnezeu și este în stare a-L îndupleca la milostivire și la iertarea păcatelor. Acest fapt se arată, cu deosebită tărie, în parabola despre găsierea oii rătăcite de către cel care avea o sută de oi, unde, după ce a arătat că stăpânul oilor mai mult se bucură de oaia cea găsită, decât de toate cele care nu se rătăciseră, adaugă următoarele: „Zic vouă, că așa și în cer va fi mai multă bucurie pentru un păcătos care se pocăiește, decât pentru nouăzeci și nouă de drepți, care nu au nevoie pocăință” (Luca 15, 7). De aceea, după cuvintele Mântuitorului, trebuia să se propovăduiască la toate popoarele iertarea păcatelor dimpreună cu pocăința, ca o condiție a celei dintâi (Luca 24, 27). Dar pocăința care duce la iertarea păcatelor, după învățătura Domnului nostru Iisus Hristos, trebuie să fie sinceră și deplină, unită cu o mărturisire plină de tristețe pentru vinovăția păcatului și cu o vie credință în milostivirea lui Dumnezeu, Care iartă toate, precum și cu hotărârea de a nu mai păcătui în

viitor, sau un așa fel de pocăință cu care s-a pocăit fiul cel răătăcit, care, din adâncul inimii sale a strigat către părintele său: „Tată, greșit-am la cer și înaintea Ta și nu mai sunt vrednic a mă chema fiul Tău” (Luca 15, 21); sau cu pocăința vameșului, care, necutezând nici ochii a-și ridica la cer, ci bătându-și pieptul său zicea: „Dumnezeule, milostiv fi mie păcătosul” (Luca 18, 13); sau cu pocăința lui Zaheu, care, recunoscându-și viața sa păcătoasă de mai înainte, a zis Mântuitorului: „Iată, jumătate din avuția mea, Doamne, o dau săracilor și de am nedreptățit pe cineva cu ceva, întorc împătrit” (Luca 19, 8); ori cu pocăința femeii păcătoase, care, plângând, a spălat cu lacrimile sale picioarele Mântuitorului și le-a șters cu părul capului său, pentru care Mântuitorul I-a zis: „Iartă-se păcatele ei cele multe, că a iubit mult (Luca 7, 47), precum și cu pocăința femeii prinsă în preacurvie, pe care, iertând-o Mântuitorul, I-a zis: „du-te și de acum să nu mai păcătuiești” (Ioan 8, 11).

Pentru aceasta, Apostolul Pavel pune pocăința cea nestrămutată spre mântuire în legătură cu „întristarea care este după Dumnezeu” (II Corinteni, 7, 10), iar de la cei care se pocăiesc, asemenea Sfântului Ioan Botezătorul, cere roade vrednice de pocăință (Fapte 20, 26).

În sfârșit, Domnul nostru Iisus Hristos arată și hotarele în care trebuie să se mărginească iertarea păcatelor, pretinzând în numele Tatălui ceresc, Care iartă oamenilor greșelile lor (Matei 6, 15), ca fiecare om să ierte greșelile fratelui său, care se căiește nu numai până la șapte ori, ci până la șaptezeci de ori câte șapte (Matei 17, 22; Luca 17, 4).

Interesant de aflat este ce mijloace s-au folosit în Biserica apostolică pentru a determina calitatea și gradul de însemnătate al păcatelor celor care cereau iertare, dacă păcatele lor sunt ascunse sau sunt cunoscute? La această întrebare, cu toată siguranța, putem răspunde că un astfel de mijloc a fost mărturisirea verbală, de către cei care se pocăiesc, a păcatelor lor. Sinceritatea pocăinței cu care primii creștini se adresau Apostolilor pentru iertarea păcatelor lor, ne obligă să presupunem că, după cuvântul Mântuitorului: „din prisosința inimii grăiește gura” (Matei 12, 34), ei, își mărturiseau păcatele lor în mod

natural înaintea Apostolilor, cu atât mai mult, un astfel de exemplu fusese deja dat de acei care se pocăiau înaintea Sfântului Ioan Botezătorul, mărturisindu-și păcatele lor, iar după această mărturisire, primeau de la el instrucțiunile cuvenite (Matei 3, 6,7). Apostolii care erau îmbrăcați cu puterea nu numai de a dezlega, ci și de a lega păcatele și care aveau să transmită în întregime această putere urmașilor lor, evident că nu au pus nici o piedică acestui mijloc natural de a se exprima pocăința, ci, mai curând, au găsit de cuviință a-l întări și legifera, căci numai cu această condiție, era posibil un tratament potrivit bolilor duhovnicești, din partea doctorilor duhovnicești (a preoților).

În Faptele Apostolilor aflăm și o directă mărturie despre faptul că, Apostolii găseau că este cu totul naturală și necesară mărturisirea păcatelor din partea celor ce se pocăiau, cu ocazia convertirii la Biserica Domnului nostru Iisus Hristos „Și mulți din cei ce crezuseră, veneau de se mărturiseau și vesteau faptele lor” (Fapte 19, 18). Prin faptele lor, nu se înțelege altceva decât păcatele lor³, acest fapt devine însă și mai lămurit din istorisirea de mai departe, unde se zice că: „mulți din cei ce făcuseră vrăjitorii, ducând cărțile, le ardeau înaintea tuturor; și au socotit prețurile lor și au aflat cincizeci de mii de arginți” (Fapte 19, 19). Apostolul Ioan, în prima sa epistolă, scrie: „Iar de vom zice că păcat nu avem, pe noi înșine ne înșelăm și adevărul nu este întru noi. De vom mărturisi păcatele noastre, credincios este (Dumnezeu) și drept ca să ne ierte nouă păcatele, și să ne curățească pe noi de toată nedreptatea (I Ioan 1, 8,9). Aici, nu este greu de observat că nu este vorba despre altceva decât despre mărturisirea verbală a păcatelor și că, dacă cineva ar spune că nu are păcat, i s-ar putea răspunde că întru el nu este dreptate.

Mai frecvent decât în Sfânta Scriptură și mai pe larg, apare pocăința ca stare permanentă a făptuirii umane și Mărturisirea ca Taină, la Sfinții Părinți.

³ Silvestru, Episcop de Canev, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. V, Editura „Credința strămoșească”, Iași, 2001, p. 11.

CUVIOASA TEODORA DIN CARPAȚI, O PARADIGMĂ DE SFINȚENIE ȘI VIAȚĂ ISIHASTĂ

Diacon dr. Răzvan Emanuel Fibișan

Printre sfinții neamului nostru românesc, care au dobândit îndoit har pe drumul sinuos al viețuirii duhovnicești, se numără și Sfânta Cuvioasă Teodora de la Sihla.

După mărturiile și tradițiile păstrate de-a lungul vremii, Cuviosa Teodora s-a născut la jumătatea secolului al XVII-lea, în satul Vânători din județul Neamț, în vremea domniei lui Vasile Lupu și a mitropolitului cărturar Varlaam Moțoc al Moldovei.

Tatăl ei a fost Ștefan Joldea Armașul, fiind făuritor de arme pentru cei ce apărau Cetatea Moldovei, dar și paznic al Cetății Neamțului, locul unde era depozitat tezaurul Moldovei.

Numele mamei sale nu este cunoscut, dar, în orice caz, aceasta se îngrijea de bunul trai al casei și, mai ales, de buna creștere, în frică de Dumnezeu, a celor două fiice: Teodora și Maghița (Marghiolița); aceasta din urmă murind de tânără.

În jurul vârstei de 18 ani, Teodora, la stăruința părinților și împotriva voinței ei, se căsătorește cu un tânăr credincios din Ismail, un oraș din regiunea Odessa (Ucraina). Întrucât inima ei dorea să ducă o viață curată, închinată lui Hristos, dar și pentru faptul că nu

avea copii, Teodora s-a învoit, în jurul vârstei de 30 de ani, să intre în cinul monahal, începând, astfel, viața de sihăstrie¹.

În acest sens, îmbrățișează viața monahală la Schitul Vărzărești, vatră de sihăstrie, aflată într-un cadru mirabil în Dealurile Subcarpaților de curbură, unde se nevoiau aproximativ treizeci de maici, sub călăuzirea schimonahiei Paisia. După doi ani de la acest moment, și soțul ei se călugărește la Schitul Poiana Mărului din județul Vrancea, primind numele de Elefterie.

În acest topos, Teodora petrece câțiva ani în rugăciune și nevoiță călugărească, întrecând pe celelalte viețuitoare cu rugăciunea, smerenia și ascultarea.

Atunci când Schitul Vărzărești este incendiat de către turcii ce au năvălit în părțile Buzăului, Cuvioasa Teodora, asemenea celorlalte viețuitoare, se retrage într-un schit rupestru din pădurile seculare ale Munților Vrancei, împreună cu stareța ei, schimonahia Paisia, unde, timp de zece ani, trăiește în post, rugăciune și nevoițe de tot felul.

¹ Pr. Prof. dr. Mircea Păcurariu, *Sfinți daco-români și români*, ediția a patra, Editura Basilica, București, 2013, p. 120.

Prin anii 1670-1675, după moartea streței Paisia, Teodora, în urma unei descoperiri dumnezeiești, se retrage spre locurile natale din zona Neamțului, luând jugul cel aspru al pustniciei. Cu binecuvântarea ieroschimonahului Varsanufie, egumenul Sihăstriei, fericita Teodora a fost încredințată duhovnicului Pavel, care a dus-o în pustie, în apropierea Schitului Sihla², într-o zonă deasă de arbuști și codri, sfătuind-o să rămână acolo în limita puterilor ei, iar de nu va putea suferi ispitele și frigul iernii, să se așeze la o sihăstrie de călugărițe.

Timp de aproape 40 de ani, departe de lume, într-o chilie pustnicească aflată în proximitatea schitului și a peșterii care îi poartă numele, în frig și lipsuri, s-a nevoit acest vlăstar al neamului românesc, stăruind în post și rugăciune: „Viețuirea îi era rugăciune, veghe și cugetare dumnezeiască adâncă, iar hrana i-o oferea pădurea: bureți, urzici, mure, măcriș, afine și zmeură. [...] Rânduiala îi era trezvia și rugăciunea lui Iisus, rugăciunea inimii... . Noaptea dormea cel mult câteva ore, înainte de miezul nopții sau înainte de răsăritul soarelui și puțin la vremea amiezii. După ce citea sau rostea la timpul convenit Ceasurile, Vecernia sau Utrenia, făcea metanii multe, adesea cu lacrimi duhovnicești, în adâncă smerenie. Când inima i se încălzea cu harul Duhului Sfânt, rămânea în genunchi și, ridicându-și mâinile, se ruga cu cea mai înaltă și curată rugăciune, numită <<rugăciunea de văpaie>>. În acest timp, mintea și inima se îndulceau de bucurii negrăite, fața și mâinile ridicate iradiu lumină. [...] Când se afla în rugăciune netulburată, simțea cum, cu mintea și inima tot mai purificate, dobândește puterea și bucuria, mereu înnoite, de a petrece în iubire și uimire în mijlocul fapturilor și de a cugeta la Ziditorul lor. Pe această cale a curăției minții și inimii călătorea, nu fără încercări, în înălțarea gândurilor și dobânda tainic darul libertății Duhului. Dobânda harul care aduce osârduitorului nepătimire, trecerea lină la o

² Nicolae Stoicescu, *Repertoriul bibliografic al localităților și monumentelor medievale din Moldova*, Direcția Patrimoniului cultural Național, Biblioteca Monumentelor istorice din România, București, 1974, p. 755.

treaptă și stare mai îmbunătățită, la nepătimirea inimii”³.

În acest răstimp de isihie și de dobândire a unei înalte stări duhovnicești, Teodora este nevoită, din cauza turcilor care au jefuit mănăstirile din zonă, să se adăpostească în peștera din apropiere, transformându-o și pe aceasta într-un „cămin al curăției firii” și într-o școală a rugăciunii și a liniștii. Dobândind multe daruri duhovnicești, cuvioasa Teodora nu mai era chinată de frig și foame, ci era văzută de unele pustnice, conform unor mărturii ale tradiției orale, „în rugăciune, cu mâinile înălțate și cu fața iluminată de har”⁴. Multe experiențe harice a avut această cuvioasă, dar după moartea duhovnicului ei, Pavel, rămâne cu totul în solitudine, nemaștiind cineva locul și aspra ei nevoiță.

Prădând turcii mănăstirile și satele din zonă, ajung, în cele din urmă, și la peștera sfintei. Stăruind în rugăciune, ca Dumnezeu să o salveze din mâinile lor, Teodora scapă, printr-o minune: o stâncă din spatele peșterii se prăbușește și atfel cuvioasa se izbăvește de fărădelegile păgânilor.

În această peșteră s-a nevoit Sfânta Teodora în ultimii ani ai vieții sale, dobândind, și aici, multiple harisme: fața i se lumina, iar trupul i se ridica de la pământ, asemenea Sfintei Maria

³ Pr. prof. dr. Constantin Galeriu, „Cuvioasa Teodora de la Sihla”, în *Sfinți români și apărători ai legii strămoșești*, coord. Nestor, Arhiepiscopul Craiovei și Mitropolitul Olteniei, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1987, pp. 436, 438-439.

⁴ Pr. prof. dr. Constantin Galeriu, „Cuvioasa Teodora de la Sihla”, p. 439.

Egipteanca. Din timp în timp, păsările cerului îi aduceau, în ciocurilor lor, fărâmituri de pâine de la trapeza schitului Sihăstria, iar setea și-o astâmpăra din scobitura unei stânci din apropiere, numită până astăzi „fântâna Sfintei Teodora”.

Într-o zi din al treilea deceniu al secolului al XVIII-lea, egumenul Sihăstriei a observat că păsările duceau fărâmituri spre Sihla și a trimis doi frați să vadă unde anume se duc. Călăuziți de Dumnezeu, frații au ajuns noaptea aproape de peștera Sfintei Teodora și au văzut-o cum se ruga cu mâinile înălțate spre cer, învăluită într-o lumină ca de foc⁵. Atunci, înfricoșându-se, au strigat, iar Cuvioasa, chemându-i pe nume, le-a spus să coboare la Sihăstria și să aducă un duhovnic ca s-o împărtășească cu Trupul și Sângele lui Hristos. Frații au mers repede la schit și dimineța au adus la peșteră pe ieromonahul Antonie și ierodiaconul Lavrentie, cu Sfintele Taine. După ce s-a spovedit și și-a destăinuit viața, ostenele și ispitele ei, a primit dumnezeieștile Taine și, mulțumind lui Dumnezeu pentru toate, și-a dat duhul în mâinile Dumnezeuului Celui Viu. Apoi părinții au făcut slujba înmormântării și au îngropat sfântul ei trup în peșteră, unde a stat până după anul 1830.

Îndată după mutarea sa la cele veșnice, vestea despre sfințenia și săvârșirea ei din viață s-a răspândit cu repeziciune, astfel încât evlavia credincioșilor de prin localitățile din împrejurimi a crescut de la an la an. La puțin timp, mai exact, în 1725, întru pomenirea Sfintei Cuvioase Teodora, s-a edificat Schitul Sihla din județul Neamț.

Rămășițele pământești ale cuvioasei au rămas tănuite în peșteră până după anul 1830, când, din dorința și cheltuiala familiei domnitorului Mihail Sturza, Schitul Sihla este reînnoit și pregătit să adăpostească moaștele Sfintei Teodora.

Din anul 1856, moaștele ei se găsesc în catacombele Lavrei Pecerska din Kiev, așezate într-o raclă pe care sunt scrise aceste cuvinte în limba română: „Sfânta Teodora din Carpați” și în slavonă: „Sveti Teodora Carpatina”.

La 20 iunie 1992, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a recunoscut și proclamat sfințenia Cuvioasei Teodora de la Sihla, stabilind ca prăznuirea liturgică să fie înscrisă în ziua de 7 august. Astfel, ea este prima româncă trecută în rândul sfinților.

Printre credincioșii de astăzi, Teodora de la Sihla este recunoscută ca fiind „cea mai vestită nevoitoare în peșteră și în pustnicie dintre toate sfințele femeii cunoscute până acum, care s-au nevoit vreodată în țara noastră”⁶.

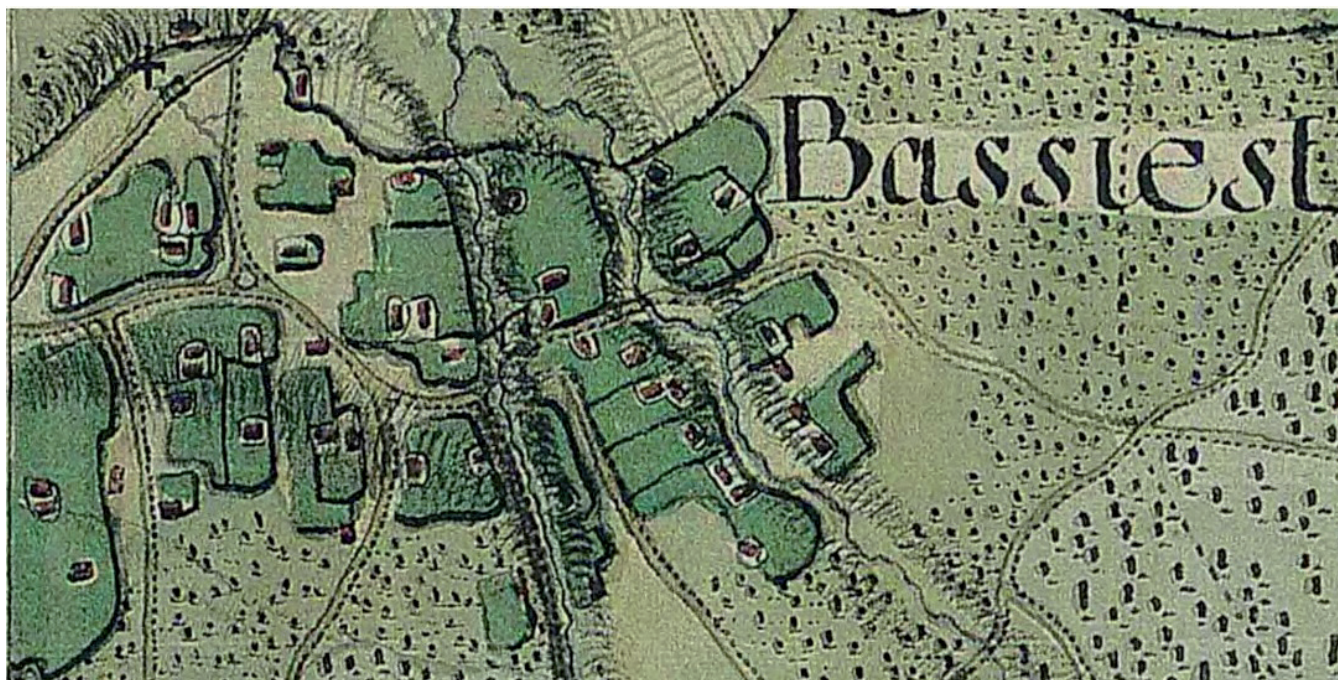
La trei decenii de la canonizarea acestui mărgăritar al monahismului românesc, Cuvioasa Teodora rămâne în conștiința credincioșilor o mijlocitoare neobosită către Dumnezeu. Elocventă este și rugăciunea de la finalul Acatistului sfintei: „O, Prea Cuvioasă Maică Teodora, care din copilărie pe Hristos L-ai iubit și pentru dragostea Lui în toată viața ta te-ai nevoit; multe nevoițe și ispite ai suferit și în viața cea pustnicească, cu darul lui Dumnezeu, ai sporit. Cu mulțimea înfrânării și a lacrimilor celor duhovnicești, sufletul tău l-ai luminat și în singurătatea pustiei cu isprăvile faptelor tale celor bune ai strălucit. Pustia Sihlei cu viața ta o ai sfințit și pildă sihaștrilor te-ai făcut. Iar Prea Bunul Dumnezeu, la vremea cuvenită, sfințenia vieții tale a descoperit-o și ca pe o comoară ascunsă lumii te-a arătat. De aceea, și noi nevrednicii, cu evlavie și cu credință, cerem sfințele tale rugăciuni și te chemăm: roagă-te Prea Îndurătorului nostru Mântuitor, ca și noi păcătoșii în vremea vieții noastre și în vremea sfârșitului nostru să dobândim mila și mântuirea Lui, spre a slăvi și a ne închina în veacul de acum și în cel viitor Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, în vecii vecilor. Amin”!

⁵ Pr. prof. dr. Constantin Galeriu, „Cuvioasa Teodora de la Sihla”, p. 440.

⁶ Arhim. Cleopa Ilie, *Predici la Praznice Împărătești și la sfinți de peste an*, Editura Episcopiei Romanului, 1996, p. 446.

BEGHEIU MIC (BĂSEȘTI) – BISERICĂ, ȘCOALĂ CONFESIONALĂ ȘI COMUNITATE. REPERE ISTORICE

Prof. dr. Dumitru Tomoni
Prof. Ioan Cipu

BĂSEȘTIUL ÎN HARTA JOSEFINĂ A BANATULUI, 1769-1772

Se situează în estul județului Timis, la 3 sud-vest de orașul Făget. Prima atestare documentară a localității datează din 1690-1700, în consemnările lui Marsigli.

Numele de Băsești provine de la radicalul antroponimic *Bas*, *Basa*, *Basu* și sufixul *esti.*, iar numele de Begheiu Mic de la râul Bega¹. De-a lungul anilor localitatea a fost consemnată și în alte forme: 1690-1700 Basiestj, 1717 Bassesse, 1723-1725 Passiest, 1743 Basjest, 1761 Pasient, 1774 Passiest, 1776 Basiest, 1785 Baschiest, 1828 Bazest, 1851 Bâzos, 1890 Baszest, 1896 Bazest, 1898 Bâzossd, 1913 Bâzossd, 1964 Begheiu Mic².

¹ Remus Crețan, Vasile Frățilă, *Dicționar geografico-istoric și toponimic al județului Timiș*, Timișoara, Editura Universității de Vest, 2007, p. 39

² Coriolan Suci, *Dicționar istoric al localităților din Transilvania*, vol. 1, București, Editura Academiei, 1967, p. 67; Ioan Hațegan, *Dicționar istoric al așezărilor din*

La 11 iulie 1769, congregația comitatensă a hotărât strămutarea satului din locul numit și astăzi „La sat”, situat între râul Bega și DN 68A, lângă drumul de poștă Lugoj-Bujoru-Făget-Coșava-Deva, pentru a se asigura o mai mare siguranță călătorilor ce treceau pe drumul ce lega Banatul de Transilvania. Noua așezare urma să cuprindă trei străzi drepte³.

Banat:sec. XI-XX. Atestări documentare și cartografice, Timișoara, Editura Artpress și Banatul, p. 51.

³ Muzeul Banatului, *Fond Miloia*, dosar Băsești

La 3 octombrie 1783 congregația comitatensă a cerut autorităților imperiale aprobarea pentru sistematizarea localităților. Argumentele forului comitatens erau distanțele mari dintre case, caracterul dezordonat al satelor, insuficiența izlazului, sporirea siguranței publice în fața lotrilor ce profitau de izolarea caselor și satelor. Sistematizarea era posibilă deoarece toate casele erau construite din lemn, putând fi ușor demontate și refăcute. (Ioan Boroș, *Regularea comunelor în județul Caraș-Severin 1784-1796* în „Analele Banatului” an. III, nr. 2, 1930, p. 30-34)

În anul 1717 avea 20 de case, în 1776, 61 de case⁴, în anul 1869 avea 105 case și 545 locuitori, din care 543 ortodocși⁵; în 1880 avea 101 case și 509 locuitori, din care 504 ortodocși⁶; în 1900 avea 113 case și 579 locuitori, din care 562 ortodocși⁷; în 1910 avea 116 case și 585 locuitori, din care 581 ortodocși⁸; în 1930 avea 545 locuitori, din care 539 ortodocși⁹; în 1992 avea 394 locuitori, din care 375 ortodocși¹⁰; în 2002 avea 337 locuitori, din care 317 ortodocși¹¹; în 2011 avea 314 locuitori, din care 294 ortodocși¹².

Din punct de vedere administrativ, la sfârșitul secolului al XVII-lea făcea parte din districtul Făgetului¹³, după instaurarea stăpânirii habsburgice în Banat aparținea districtului Lugoj și cercului administrativ Făget¹⁴, în 1779 făcea parte din comitatul Caraș, plasa Căpâlnaș¹⁵, iar după 1881 din comitatul Caraș-Severin, plasa Făget. De la 1919 făcea parte din județul Caraș-Severin, plasa Făget, notariatul cercual Făget împreună cu comunele Bătești, Bichigi, Brănești și Povergina¹⁶, iar după 1925 este comună în județul Severin, plasa Făget¹⁷. Din anul 1950, figurează ca sat al

SIGILIU DIN 1803

comunei Dumbrava alături de satele Bucovăț, Răchita și Dumbrava ca și reședință de comună, fiind arondate raionului Lugoj, Regiunea Banat, respectiv în raionul Făget după anul 1952, când acesta a fost înființat. În anul 1964, în baza decretului nr. 799 din 18 decembrie 1964 se schimbă denumirea mai multor localități din România, iar satul Băsești primește denumirea de Begheul Mic, continuând a fi sat arondat comunei Dumbrava, raionul Făget. Odată cu aplicarea legii nr. 2/1968 se desființează raioanele și regiunile, se înființează județul Timiș, satul Băsești/Begheul Mic este arondat comunei Făget (care din anul 1994 este oraș) împreună cu Făget – ca și reședință de comună, Bătești, Bichigi, Brănești, Bunea Mare, Bunea Mică, Colonia Mică, Jupânești, Povârgina și Temerești, din județul Timiș¹⁸.

Băteștiul și-a legat numele de momente importante din istoria Banatului: Revoluția de la 1848-1849¹⁹, Primul Război Mondial²⁰, Marea

4 I. D. Suci, Radu Constantinescu, *Documente privitoare la istoria Mitropoliei Banatului*, vol. I, Timișoara, Edit. Mitropolia Banatului, 1980, p. 179

5 *Recensământul din 1869. Transilvania*, coordonator Traian Rotariu, Presa Universitară Clujeană, 2008, p. 300-301

6 *Recensământul din 1880. Transilvania*, coordonator Traian Rotariu, București, Editura Staff, 1997, p. 338

7 *Recensământul din 1900. Transilvania*, coordonator Traian Rotariu, București, Editura Staff, 1999, p. 582-583

8 *Recensământul din 1910. Transilvania*, coordonator Traian Rotariu, București, Editura Staff, 1999, p. 564-565

9 *Recensământul din 1930. Transilvania*, coordonator Traian Rotariu, Presa Universitară Clujeană, 2011, p. 570-571

10 Varga E. Arpád, *Statistică recensăminte după limba maternă și naționalitate*, jud. Timiș, p. 5 (<http://www.kia.hu/konyvtar/erdely/erdstat/tmetn.pdf>)

11 Primăria Făget. Corespondență

12 *Ibidem*

13 Pavel Binder, *Lista localităților din Banat de la sfârșitul secolului al XVII-lea*, în „Studii de istorie a Banatului”, vol. II, Timișoara, 1970, p. 66

14 J. J. Ehrler, *Banatul de la origini până acum (1774)*. Prefața, traducere și note de Costin Feneșan, Timișoara, Editura Facla, 1982, p. 142

15 Maria Vertan, *Organizarea administrativ-teritorială a Banatului istoric în perioada 1716-1860*, în „Analele Banatului”, s. n., arheologie – istorie, XXI, Timișoara, 2013, p. 366

16 C. Martinovici și N. Istrati, *Dicționarul Transilvaniei, Banatului și celorlalte ținuturi alipite*, Cluj, Institutul de arte grafice „Ardealul”, 1921, p. 19

17 Valeriu Ureche, *Organizarea administrativ-teritorială a României 1918-2006*, Timișoara, Editura Eurostampa, 2006, p. 106

18 *Idem, Administrația județului Timiș la 30 de ani (1968-1998)*, Timișoara, Editura „Augusta”, 1998, p. 146

19 Partenie Gruescu, *Evenimentele anului 1848 și 1849 prin ținutul Făgetului*, Biblioteca Academiei, mrs. 1059, f. 71-82; vezi și *Memorialistica revoluției de la 1848 în Transilvania*. Studiu introductiv, ediție, note și glosar de Nicolae Bocșan și Valeriu Leu, Cluj-Napoca, Edit. Dacia, 1988, p. 138-151

20 Muzeul Banatului, *Fond Ilieșiu*, dosar Băsești

Unire din 1918²¹, Al Doilea Război Mondial²², colectivizarea²³ etc.

Biserica

Atestarea documentară a localității la sfârșitul sec. al XII-lea și a preotului Petru Ianoșevici în 1767, sunt argumente care pledează în favoarea existenței a cel puțin două biserici înainte de cea actuală. Prima, consemnată și de preotul Victor Iclozan în răspusul la chestionarul lui Miloia, era așezată pe vechea vatră a satului, pe pământul ce va aparține lui Ioan Milostean, unde s-au identificat mai multe morminte, ori se știe că atunci mormintele erau pe lângă biserică²⁴. Cea de a doua biserică a fost ridicată pe actuala vatră a satului, fiind sfințită în anul 1800 de către episcopul Moise Putnic al Timișoarei²⁵. După toate probabilitățile, această biserică a dăinuit până în anul 1904, când a fost dărâmată pentru a face loc actualei biserici. Pe locul unde s-a aflat altarul a fost ridicată o cruce frumoasă de marmură. Iosif Iclozan era conștient că vremea bisericilor de lemn a apus, fiind nevoie de zidirea alteia noi, din materiale rezistente intemperiei, adică din piatră și din cărămidă. Dar până la atingerea acestui deziderat, s-a decis să împodobească *din nou* (după expresia sa) pe

21 În răspunsul dat la chestionarul lui Ilieșiu, preotul Victor Iclozan consemnează: „În 27 noiembrie 1918, într-o adunare populară ținută în localul școlii primare, se designează ca bărbați de încredere Ion Iclozan și Adam Dumescu din partea comunei pentru a lua parte la adunarea de la Alba Iulia, și, ieșind din școală poporul, îndată se ia de pe școală emblema maghiară”. La 20 decembrie 1918, preotul și învățătorul din Băsești i-au chemat pe săteni la școală, la o adunare populară, unde s-a hotărât înființarea gării naționale. „Momentul era solemn, toți cei de față au depus jurământul de credință pentru statul român. La depunerea jurământului a fost adus cu mare însuflețire și un steag tricolor, pe care l-a ținut serg. Isaie Icobescu. În timpul depunerii jurământului mulți bătrâni plâneau de bucurie” (Dumitru Tomoni, *Nord-Estul Banatului și Marea Unire. Contribuții documentare*, Editura Mirton, Timișoara, 2003, p. 113)

22 Dumitru Tomoni, Ion Căliman, *Monografia Făgetului*, Timișoara, Edit. Eurostampa, 2017, p. 201-202

23 La 3 ianuarie 1960, s-a inaugurat Gospodăria Agricolă Colectivă „Viață Nouă” din Bătești, care cuprindea 86 de familii cu 358 ha de pământ arabil. Inventarul adus în G.A.C. cuprindea: 71 cai, 32 boi, 10 vaci, 6 tineret bovin, 40 căruțe, 28 care, 63 pluguri, 60 grape, 11 prășitoare, 1 atelier de fierărie, 1 cazan țuică. (DJTAN, Fond Comitetul Regional P.C.R.Banat (1950-1968), dosar 66/1960)

24 Muzeul Banatului, *Fond Miloia*, dosar Băsești

25 Bujor Păcurar, Ioan Cipu, Dumitru Tomoni, *Monografia protopopiatului ortodox român al Făgetului. 300 de ani de existență atestată*, Timișoara, Editura Învierea, 2016, p. 225

cea veche. El și cu soția sa Maria au donat bisericii 400 fl. v.a., pentru „pictarea din nou a bisericii” de către Vartolomeu/Bartolomeu Deliomini [originar dintr-o familie de italieni, stabilită la Poieni, de unde a plecat la Lugoj și de aci la Caransebeș, centru mai important de pictori], fiind ajutat de Antoniu Bifti din Lugoj.

Inițiativa construirii unui nou locaș de cult a aparținut bătrânului preot Iosif Iclozan. El a reușit să mobilizeze pe toți credincioșii la realizarea acestei dorințe și nevoi stringente. Astfel, comitetul/consiliul parohial a aprobat demolarea bisericii existente și ridicarea celei noi pe același loc, iar credincioșii Adam Dumescu și Alexandru Damșa s-au oferit să procure, pe cheltuiala lor, cei 20 de stânjeni [cubi] de piatră necesară pentru fundație. Parohia a avut deja adunate 9552 coroane pentru noua biserică, iar ceilalți credincioși au asigurat adunarea materialelor necesare cu carele, au suportat costul cărămizilor și munca brută în timpul zidirii bisericii. De asemenea, preotul, bătrân, în prag de moarte a testat ca, după moartea preotesei Maria, să fie donate 2600 cor. pentru a acoperi o parte din cheltuieli, ceea ce s-a și întâmplat.

ADUCEREA UNUI CLOPOT PENTRU BISERICĂ (1930)

Arhitectul și antreprenorul/constructorul actualei biserici a fost făgețeanul Bacso Balint, cu experiență în domeniu. Biserica este în stil baroc, cu 22 m. lungime, 8 m. lățime, 15 m. înălțime până la coama acoperișului și cu 31 m. până în vârful crucii de pe turn. Iconostasul este zidit din cărămidă.

Din biserica veche s-au mai păstrat un chivot de lemn sculptat datând din anul 1788, ușile împărătești și mai multe cărți bisericești: *Chiriadromion*, București, 1732; *Apostol*, București, 1743; *Evanghelie*, București, 1750; *Ceslov*, Râmnic, 1753; *Antologhion*, Râmnic, 1766; *Triodion*, Râmnic, 1782 și *Penticostar*, București, 1782²⁶. Parohia a achiziționat și alte cărți vechi: *Liturghier*, Blaj, 1807; *Octoih*, Sibiu, 1808; *Psaltire*, Sibiu, 1811; *Molitvelnic*, Blaj, 1815²⁷.

Biserica este împrejmuțată cu gard de fier, având fundația de 80 de cm. În curtea bisericii sunt înmormântați ultimii doi membri ai familiei Iclozan (preoții Victor I și Victor II, fiecare având alături de el pe preteasă. De asemenea a fost înălțată o cruce în memoria familiilor Dumescu

și Damșa, principalii sprijinitori ai zidirii actualei biserici.

În ziua de 8/21 iulie 1911, episcopul Miron Cristea a vizitat parohia având cuvinte de laudă pentru frumusețea lăcașului sfânt și de reproș față de unele comportamente²⁸. În același timp, își exprimă speranța ca școala aflată în construcție să se ridice la exigența impusă de autorități, pentru a se menține învățământul confesional.

Cimitirul se află în afara localității și este împrejmuțat cu plasă de sârmă legată de stâlpi de beton. Aici sunt înmormântați ceilalți preoți membri ai familiei Iclozan.

Eroi. Nu există un monument cu numele eroilor din cele două războaie mondiale, dar numele lor este inscripționat pe o placă de marmură fixată în interiorul bisericii pe zid, lângă ușa de intrare a bărbaților. În fața bisericii credinciosul Leonte Dragoescu a ridicat în perioada interbelică o cruce din granit în memoria eroilor căzuți în Primul Război Mondial. Căzuți în Primul Război Mondial: Alexandru Mureșan, Petru Icobescu, Isaie Cernescu, Isaie Mureșanu, Cornel Iclozan, Ion Icobescu, Alexandru Lăzărescu, Iosif Lăzărescu, Petru Mureșan, George Vasiloni, Petru

²⁶ Ioan Petreună, *Monumente istorice-bisericești din Arhiepiscopia Timișoarei și Caransebeșului*, Timișoara 1980, p. 94 (manuscris)

²⁷ Ion B. Mureșianu, *Carte veche bisericească din Banat*, Timișoara, Edit. Mitropolia Banatului, 1985, p. 130

²⁸ „Combate rumenelele. Câteva femei erau rumenite rău. Vorbește contra corcirea portului cu împrumuturi de la oraș”. (Foaia Diecezană, an. XXVI, nr. 34 din 21 august/13 septembrie 1911, 3)

Abucean, Ilie Abucean, Ioachim Icobescu, Leonte Vasiloni, Cornel Abucean²⁹. Căzuți în *al Doilea Război Mondial*: Iosif Damșa, Leonte Popovici, Alexandru Mureșan, Toma Curuți, Ioan Cărăbaș, Ioan Damșa, Toma Gheju, Ioan Icobescu, Petru Gașpar, Antonie Mureșan, Petru Vidoni³⁰.

În 1962 parohiile Băsești și Bucovăț se unifică în una singură, cu centrul la Băsești spre nemulțumirea bucovățanilor. De aceea în 1964, conform ordinului nr. 2231/1964 (nu se menționează din al cui ordin)³¹, Bucovăț devine centrul parohiei, dar pentru scurt timp căci la scurtă vreme Băsești rămâne parohie singură, iar Bucovăț redevine parohie cu filia Mâtnicu Mic.

Sucesiunea preoților

Petru Ioanovici/Ianoșevici, originar din Curtea, hirotonit la 1 ianuarie 1747 și atestat în anii 1767 și 1776. Tot el cumpără, în 1775, cartea liturgică *Evanghelia*, București, 1750, așa cum consemnează el însuși pe foaia de gardă 1 a cărții: „Această Sfântă și Dumnezeiască Evanghelie iaste a popei Petru, parohianul Băseștilor cumpărată pre banii mei 18 fl...”³².

Popa Vasile pare a fi alt preot, căci el scrie pe un *Ceslov* tipărit la Râmnic în 1753: „Eu popa Vasile am primit darul preoției la anu 1752”³³.

Ioan Popovici (1783-1790), este cel de al treilea preot cunoscut înainte de anul 1800. Și el semnează pe aceeași carte și în același loc: „Acest *Cealov* este a lui Ioann Popovici paroh Băsești. Să știi tu Isaia când te-ai născut, săptembrie în 22 zile la anu 1780. Ioan Popovici, paroh Băsești”³⁴.

În continuare, urmează mari dificultăți în stabilirea corectă a succesiunii preoților, cu meritele fiecăruia, pentru că lipsește arhiva parohiei până la mijlocul secolului trecut, iar la Serviciul Județean Timiș al Arhivelor Naționale nu am găsit nici un protocol.

29 Serviciul Județean Sibiu al Arhivelor Naționale, *fond ASTRA*, Listele participanților la Primul Război Mondial (1914-1923), județul Caraș-Severin, Pachetul nr. 6, f. 136-137; Muzeul Banatului, *Fond Ilieșiu*, dosar Băsești

30 Informație dată de preotul Petru Capotescu

31 Arhiva Mitropoliei Banatului, Protocol Nr. 4. Date personale despre preoți între anii 1949-1974

32 Ion B. Mureșianu, *Carte...*, p. 129

33 *Ibidem*

34 *Ibidem*

O simplă enumerare a preoților din familia Iclozan care a păstorit parohia timp de aproape 200 de ani a făcut-o ultimul ei reprezentant Victor II Iclozan, pe foaia de gardă 2, a *Evangheliei* amintite: Damaschin Iclozan I, din 1824; Iosif Iclozan; Damaschin Iclozan II; Ioan/Ianăș Iclozan; Victor Iclozan I, decedat în 13 III 1956; Victor V. Iclozan (sau Victor Iclozan II)³⁵.

Damaschin I Iclozan (1824-1862). E originar din Hasieși/Hisiaș. În anul 1824 a fost prenumerant la *Istoria universală* a lui Pavel Kengheleț, fiind consemnat drept capelan la Băsești³⁶. În schimb, când este consemnat prenumerant la *Antropologia* lui Pavel Vasici (1830)³⁷ apare ca preot. Statutul de capelan ne dovedește că în 1824 există, ca preot, altcineva, al cărui nume nu-l cunoaștem, care moare până în 1830.

Iosif Iclozan (1857-1898). Damaschin Iclozan l-a luat capelan pe Iosif, probabil fiul său, în anul 1857. Deoarece, din 1863, el figurează în documentele arhivei protopopiatului Făget administrator parohial, am dedus că Damaschin I, a murit în 1862 (eventual, la începutul anului 1863). Iosif Iclozan, absolvent al Școlii clericale de la Vârșeț, promoția 1850-1851, figurează cu domiciliul în Baloșești³⁸. Dintr-o conscripție a preoților și capelanilor pe anul 1893 aflăm că, în anul 1893 avea 67 de ani, că a fost hirotonit preot în anul 1853, că nu are gramată și că limba străină pe care o cunoaște este limba maghiară³⁹. Din „Foaia Diecezană”, aflăm că în anul 1890, el și cu soția sa Maria au donat bisericii din Băsești 400 fl. v.a. pentru „pictarea din nou a Bisericii” de către Vartolomeu Deliomini [originar din Poieni și stabilit mai întâi la Lugoj, apoi la Caransebeș] și Antoniu Bifti din Lugoj⁴⁰. Deci biserica veche, cea

35 *Ibidem*

36 Ioan Cipu, *Prenumeranții din Banat la cărțile de patrimoniu românești cu caracter laic, tipărite la Buda*, în „Supliment istoric al revistei *Suflet nou*”, an. XI, nr. 23, 2015, p. 13

37 *Ibidem*, p. 18

38 Bujor Păcurar, Ioan Cipu, Dumitru Tomoni, *Monografia ...*, p. 135. Nu există niciun argument plauzibil care să susțină afirmația că Iosif s-a născut sau că a domiciliat la Baloșești în timpul școlarizării lui, pentru că, pe atunci în Baloșești nu existau nici biserică, nici școală confesională. Deci, Iosif s-a născut în Băsești.

39 Arhiva protopopiatului Făget, *Fond anul 1894*, Adresa nr. 15 Prot./1894

40 „Foaia diecezană”, an.V, 1890, nr.27, p.8.

anterioară celei actuale, era construită pe actuala vatră a satului, după strămutarea credincioșilor, fiind pictată în două rânduri. Ea a fost demolată în anul 1904, pentru ca, pe același loc să fie zidită actuala biserică. Iosif moare în 1898, la etatea de 72 de ani⁴¹.

Damaschin II Iclozan, capelan (1892-1898) și administrator parohial (1899-1907). A urmat școala primară și studii teologice la Caransebeș⁴², fiind vorbitor de maghiară și germană. A fost preot în Ohaba Română (fostă Ohaba Sârbească) între anii 1880, mai 1891, octombrie, când vine la Băsești, fiind încadrat învățător necalificat (1891-1892), ceea ce a nemulțumit Consistoriul diecezan al Caransebeșului, cerând mereu protopopului Sebastian Olariu să deschidă concurs pentru ocuparea postului de către un învățător calificat. Au fost organizate două concursuri, dar, de fiecare dată, „nu s-a prezentat nici un concurent”, așa încât protopopul a fost „silit” să-l mențină pe Damaschin ca învățător ca să nu fie școala închisă. Abia după moartea lui Iosif în 1898, Damaschin devine administrator parohial, funcționând ca învățător și în anul școlar 1898-1899. La concursul din 1899, postul de învățător a fost ocupat legal.

Ajuns administrator parohial, Damaschin II a luat inițiativa înălțării unui nou lăcaș de cult. Printr-o mobilizare și dăruire generală a tuturor credincioșilor a reușit ca, în a doua jumătate a anului 1904 și în 1905 biserica să fie zidită. Văzându-și finalizată dorința, a putut adormi întru Domnul în anul 1907.

Ioan/Ianoș Iclozan (1908-1914)⁴³, probabil fratele lui Damaschin II Iclozan. A fost preot în Luncani între anii 1898-1908⁴⁴.

Victor Iclozan I, capelan (1913-1914) și preot (1915-1942). A fost fiul lui Damaschin II Iclozan, fiind născut în Ohaba Sârbească. A urmat 6 clase gimnaziale și Teologia la Arad (1911)⁴⁵. În conspectul conscripției preoților din tractul Făget pe anul 1919 înaintat Consistoriului diecezan al Caransebeșului cu nr. 90/1920 prot. Făget⁴⁶, se menționează că la Băsești era Victor (I) Iclozan, paroh, în vârstă de 30 de ani, că a fost hirotont preot în anul 1913 de către episcopul Miron Cristea, că are gramată, că a urmat 6 clase gimnaziale și Teologia la Arad (1910-1911), că cunoaște limbile străine maghiară și germană,...⁴⁷. În anii Marelui Război a fost mobilizat ca preot militar la spitalul din Banská Bystrica, fiind înlocuit de către preotul George Răbăgia, transferat, în 1916, de la parohia Drinova. După încetarea ostilităților, revine la Băsești unde păstorește parohia, probabil până în 1942⁴⁸, când este amintit ca preot fiul său Victor II Iclozan. Moare în 13 martie 1956, după cum notează fiul său.

Victor Iclozan II (1942-1978). Născut la 19 martie 1915, a fost succesul tatălui său la parohia Băsești, localitate devenită Begheiu Mic în anul 1964. Și el face unele reparații la biserică, dar merită să amintim că, în anul 1962 are loc unificarea parohiilor Băsești și Bucovăț, cu peotul Iclozan ca preot comun, ceea ce a nemulțumit pe bucoviteni, ca, în 1964, cele două localități

⁴³ „Calendarul Românului”. Șemantism. Protopopiatul Făget, anii respectivi.

⁴⁴ Surprinde faptul că în micromonografia sa din 1983, preotul iconom Ioan Bucur, nu-l amintește. Pentru confirmarea prezenței sale în parohia Luncani, vezi „Calendarul Românului”. Șemantism. Protopopiatul Făget, anii respectivi.

⁴⁵ Teodor Botiș, *Istoria Școlii Normale (Preparandia) și a Institutului teologic ortodox român din Arad*, Arad, Editura Consistoriului, 1922, p. 722

⁴⁶ Vezi pachetul „Anul 1920” păstrat în arhiva protopopiatului Făget.

⁴⁷ Mulțumim, și pe această cale, domnului profesor dr. Petru Ursulescu din Curtea că ne-a pus la dispoziție, cu multă bunăvoință, tabelele conscripției preoților din anii 1919/20, 1923/24.

⁴⁸ Arhiva Mitropoliei Banatului, Protocol vol. 5 Arhiepiscopia Timișoarei și Caransebeșului „Situația parohiilor și a posturilor clericale din eparhie” (27 iulie 1961) parohia Băsești. În schimb, Ioan Petreună (*Monumente...*, p. 94) menționează anul 1947 ca anul în care el este preot în Băsești (posibil ca din 1942 și până în 1947 să fi fost capelan).

⁴¹ Arhiva protopopiatului Făget, *Fond anul 1900*, Conspect pe anul 1899 (ciornă, fără număr de înregistrare). Ceea ce nedumerește e faptul că în anul 1877 parohia este administrată de către Filimon Baianu/Băian, paroh în Bătești, fiind înlocuit în 1878 de către Adam Popovici, tot din Bătești, pentru că Băianu devenise neputincios (APF, *Fond anul 1878*, Conspect pe anul școlar 1877-1878, ciornă, fără număr de înregistrare).

⁴² Încercând să aflăm anul absolvirii Institutului Teologic din Caransebeș, nu i-am întâlnit numele, ceea ce dovedește că nu a absolvit Teologia, ci a fost doar cursant. (Vasile Petrica *Institutul teologic diecezan ortodox român Caransebeș 1865-1927*, Editura Episcopiei Caransebeșului, 2005, pp. 131-147 passim).

să se separe, Băsești rămânând parohie singură, iar Bucovăț devine parohie cu filia Mâtnicu Mic. Victor II se pensionează în anul 1978. Odată cu retragerea sa din activitate încetează și îndelungata păstorire a familiei Iclozan. Moare în 11 octombrie 1980, fiind înmormântat în curtea bisericii.

Confruntând lista preoților Iclozan menționată mai sus cu cea înșiruită de către Victor Iclozan II în

VICTOR ICLOZAN I

Evangelie, București, 1750, constatăm că lipsește Damaschin Iclozan III. Pentru că Victor Iclozan II a avut numai două fete în viață (posibil ca să fi avut și un fiu, Damaschin pe care îl considerase urmașul său și care să fi decedat după ce făcuse însemnarea amintită) și pentru că, îndată după pensionarea sa a urmat Constantin Tomiuc, el este ultimul preot Iclozan.

Constantin Tomiuc (1978-1980). S-a născut la 21 mai 1951 la Sintești și a urmat școala gimnazială la Margina și Seminarul Teologic din Caransebeș. A fost hirotonit în 1 mai 1974 pe seama parohiei Coșteiu de Sus. A mai slujit la parohiile din Tomești, Nevrincea și Remetea Luncă.

Petru Capotescu (1980-2019). Născut la 17 martie 1956 în Făget, a urmat școala primară la Begheiu Mic (1963-1967), gimnazială la Făget (1967-1974) și studii teologice la Seminarul Teologic din Caransebeș (1974-1979). A fost hirotonit preot la 1 februarie 1980 pe seama parohiei Begheiu Mic, unde a funcționat până la 1 noiembrie 2019, când a fost transfertat la parohia Coșevița. Și el a întreprins câteva reparații la biserică și i-a făcut îmbunătățiri, dar, în esență biserică a rămas aceeași.

Paul-Ovidiu Capotescu (din 2019). Fiul preotului Petru Capotescu, s-a născut la 29 iunie 1980 în Făget și a urmat studii preuniversitare la Liceul „Traian Vuia” Făget (1986-1998) și universitare la Colegiul de Institutori „Tibiscus” Timișoara, specializarea învățător (1998-2001) și la Facultatea de Litere, Filosofie și Istorie din Timișoara, secția teologie pastorală (2002-2006). A fost preot la Coșevița din 1 ianuarie 2013 și până la 1 noiembrie 2019, când se transferă la parohia Begheiu Mic, unde funcționează și în prezent.

Școala confesională

În rețeaua școlară din 1774, reproducă în 1776 localitatea Băsești era filie a școlii de centru de la Făget⁴⁹. Și în anul 1785 copiii din Băsești învățau tot la școala din Făget⁵⁰. Situația se menține și în anul 1791⁵¹.

Deci băseștenii au avut școală proprie mai târziu decât băteștenii și bichigenii. Nu știm când au înființat-o, dar, în mod cert, înainte de anul 1825, când cunoaștem numele unui învățător localnic Isaia Stănescu. În anul școlar 1826/1827 din cei 34 copii de vârstă școlară din Băsești (21 băieți și 13 fete) frecventau școala 20 băieți și 7 fete⁵², în 1834/1835 din 31 copii de vârstă școlară (17 băieți și 14 fete) frecventau școala 13 băieți și 11 fete⁵³, iar în 1926/1927 din 53 copii de vârstă școlară (24 băieți și 29 fete) frecventau școala 18 băieți iar în cazul fetelor prezența era de 100%. Într-adevăr, recensămintele populației confirmă procentul ridicat, comparativ cu alte localități din plasa Făget, a știutorilor de carte: 35,1 în 1910⁵⁴ și 63,2% în 1930⁵⁵.

Problema edificiului școlar a reprezentat aproape tot timpul în secolele XIX și XX o preocupare a băseștenilor. Cu toate acestea,

⁴⁹ I. D. Suci, Radu Constantinescu, *Documente...*, vol. I, p. 340

⁵⁰ *Ibidem*, p. 146. În schimb, Petru Radu și Dimitrie Onciulescu în *Contribuții la istoria învățământului din Banat până la 1800*, București, Editura Litera, 1977, p. 252, consideră că Bichigiul avea școală proprie în anul 1795.

⁵¹ Victor Țircovnicu, *Istoria...*, p. 148

⁵² Ioan Boroș, *Scrieri istorice*, vol. I, ediție îngrijită de Gh. Naghi și Șipoș Ibolya, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2019, p. 641

⁵³ Vasile Popeangă, *Rețeaua școlilor confesionale ortodoxe din Banat și Crișana în anul 1834-1835*, în „Ziridava”, XV-XVI, 1987, p. 288

⁵⁴ Ioan Munteanu, *Banatul istoric. 1867-1918*, vol. III, Școala. Educația, Timișoara, Editura Excelsior Art, 2008

⁵⁵ *Recensământul general al populației României din decembrie 1930*, vol. III. Știința de carte, București, 1938, p. 416

Băsești nu este menționat printre localitățile închise din cauza stării necorespunzătoare a clădirii școlare și nici printre localitățile care au primit ajutor bănesc din partea episcopului Miron Cristea ori a lui Vasile Stroescu.

În informarea sa din anul 1970 înaintată conducerii Liceului „Traian Vuia” din Făget, învățătoarea Elena Iclozan afirmă că din conscripția anului 1842 rezultă că edificiul școlar se afla la nr. casei 66, „acolo unde se află și astăzi școala”⁵⁶. În anul 1845 autoritățile școlare recomandau să se repare localul școlii. Actuala clădire școlară a fost zidită pe timpul învățătorului Ioan Petrescu, originar din Bârna, în anul 1911.

Sucesiunea învățătorilor

Dimitrie Crișan (1785-1791), învățător la Făget.

Isaia Stănescu (1824-1845)⁵⁷. Localnic, absolvent al Preparandiei din Arad în anul școlar 1823/1825⁵⁸. Apare pe lista de prenumerați la *Epistolarul românesc* a lui Constantin Diaconovici-Loga⁵⁹. În 1842 menționează că este „sistematicesc învățător”, adică învățător definitiv⁶⁰. Dintr-o conscripție școlară din 1834/1835 aflăm că avea o vechime de 9 ani, iar prezența copiilor la școală era foarte bună, doar 3 băieți și 2 fete din sat nu frecventau școala⁶¹. Din ordinul circular din 16/28 ianuarie 1845 al directorului școlar districtual rezultă, printre altele, și că învățătorul Isaia Stănescu din Băsești, alături de alți învățători «n-au arătat bun spori a învățatură școlarelor» în anul de învățământ anterior, fiind averizați că «de nu s-ar fi îndreptat întru anul curgătoriu, cu sfârșitul anului [școlar] următor au de așteptat mutarea la mai slabe sate, poate și lipsirea de slujbe»⁶².

Chirilă Curiac (1853-1863). S-a născut în 18 ianuarie 1804 și a decedat în ianuarie 1863. Nu figurează printre preparandiștii arădeni, probabil era dascăl/cantor bisericesc. Totuși între anii 1841-

1845 este învățător la Margina⁶³. După nume, pare mai probabil originar din Margina decât din Băsești, deși în 1970, învățătoarea de atunci Elena Iclozan afirmă că este localnic (din Băsești/Begheiu Mic)⁶⁴.

Ioan Ardelean (1863-1873). Originar din Ostrov, a urmat cursurile Preparandiei din Arad (1854-1856)⁶⁵.

Partenie Andrașescu 1876-1882. Originar din Bichigi, a urmat cursurile Preparandiei din Arad (1852-1854)⁶⁶. Calificative mici, în unii ani „slab”. Vine de la școala din Bichigi.

Nicolae Tulea (1884-1887). Nu este din zona Făget. Pleacă la Jurești.

Vasile Fencheș (1888-1890). Vine de la Coșteiu de Sus și pleacă preot la Drinova, dovadă că a avut o dublă calificare ori că fiind numai preot, a fost la Băsești învățător suplinitor necalificat.

Damaschin Iclozan II (1891-1899), preot. Vine de la Ohaba Română, apoi trece capelan și preot la Băsești.

Ilie Jumanca (1899-1908). Originar din Folea, vine la Poieni, fiind alungat de locuitori pentru că nu ținea cursuri și avea comportare necorespunzătoare. Înlăturat din învățământ de către MCIP, la cererea inspectorului școlar regesc al comitatului Caraș pentru că nu cunoștea limba maghiară⁶⁷.

Ioan Petrescu (1910-1936)⁶⁸. Apreciat cu calificativul „foarte bine” în mai mulți ani. Originar din Bârna, a participat la Marele Război din 1914 și până în 1918. Vine de la Fărășești. În timpul său s-a construit actuala clădire școlară în 1911⁶⁹.

Și la Begheiu Mic (Băsești) biserica ortodoxă și școala confesională au avut rolul esențial în păstrarea identității și în evoluția culturii și spiritualității naționale.

56 Elena Iclozan, *Monografia satului Begheiu Mic* (manuscris)

57 Ion B. Mureșianu, *Carte veche bisericească din Banat*, Timișoara, Edit. Mitropolia Banatului, 1985, p. 129

58 Teodor Botiș, *Istoria...*, p. 426

59 Ioan Cipu, *Prenumeranți din Banat la cărți cu caracter laic (1831-1841). Partea a II-a*, în „Supliment istoric al revistei *Suflet nou*”, an. XII, nr. 24, 2016, p. 23

60 Ion B. Mureșianu, *Carte...* p. 129

61 Vasile Popeangă, *Rețeaua...*, p. 288

62 Arhiva Școlii Gimnaziale Curtea, *Registru școlar (1834-1864)*, f. 10

63 Însemnarea pe *Octoih și catavasier*, Buda, 1826, ultima filă scrisă a cărții. Volumul aparținuse parohiei Margina care l-a predat, în 1979, protopopiatului Făget.

64 Elena Iclozan, *Monografia...*

65 Teodor Botiș, *Istoria...*, p. 446

66 *Ibidem*, p. 443

67 Informații preluate de la Elena Iclozan, învățătoare, 1970.

68 „Răsunetul”, Lugoj, an. XVI, nr. 27, 1937, p. 2. Anunțându-i decesul din 29 iunie 1937 (55 ani), se afirmă că „din cei 33 de ani ca învățător 26 i-a depus la Băsești”, în 1936 fiind obligat să se pensioneze pe caz de boală.

69 Învățătoarea Elena Iclozan consideră că școala s-a construit în anii 1911-1913).

CUVINTE-PRESCURI: MĂRTURII DE CREDINȚĂ DIN „ȚARA ICOANELOR”

Dr. Florin-Corneliu Popovici

„Banatul va fi pentru mine pridvorul Raiului”. Dincolo de semnificația metaforică a acestor cuvinte pline de har (rostate în discursul de întronizare în demnitatea de Arhiepiscop al Timișoarei și de Mitropolit al Banatului, la data de 28 decembrie 2014), a dorinței și a încrederii manifeste de a viețui, de a păstori și de a propovădui învățătura creștin-ortodoxă într-un topos investit cu valențele sacralității, sălășluiește nostalgia după și „dorul de Rai”¹ al Înaltpreasfinției Sale Ioan Selejan. Binecuvântata *obsesie a Raiului, a Căii drepte* deschise de Mântuitorul nostru Iisus Hristos, este osatura pe care se construiește și cea mai recentă carte ce-i poartă semnătura, *Rugă și trudă la candela credinței strămoșești*², structurată pe două mari capitole, cu subcapitolele-paliere aferente, *Rostiri de credință creștină și simțire românească, Din interviurile ÎPS Ioan apărute în mass-media (1994-2021)*, cu o prefață de Dr. Ioan Lăcătușu.

Pede-o parte *ruga*, pedealta *truda*. Două cuvinte cu o largă încărcătură de sens și de semnificație: a spune, a mărturisi, a dialoga, a elibera cuvântul vs. a face, a pune în operă, a temelui, a dura. Două tipuri de atitudini ce presupun responsabilitate și o înaltă ținută morală, două misiuni sacre, două tipuri de „ogoare” fertile, două feluri de a „jertfi”.

Indiferent însă de avansarea ierarhică pe înaltele trepte ale preoției ale aceluia cunoscut în popor sub numele de „Ioan al Munților”, „Ioan din Carpați”, „Vlădicul Ioan”, „Ioan, Haiducul Munților”, „Ioan al Banatului” (de unde proverbiala-i modestie și identificarea cu poporul său, semn al apartenenței la spațiul-„Grădină a Maicii Domnului”-carpato-danubiano-pontic), mesajul (regăsit de altfel în toate predicile și în cuvintele Sale de învățătură)

¹ Pe cărarea Raiului, Convorbiri duhovnicești cu Înaltpreasfințitul Ț Ioan, Arhiepiscop al Munților, realizate de prof.dr. Luminița Cornea, Ediția a doua, revăzută și adăugită, București, Editura Sophia, 2014, 359p., p.279

² *Rugă și trudă la candela credinței strămoșești*, Sfântu Gheorghe, Editura Eurocarpatica, 2022, 484p.

este unul universal, pacifist, autentic și de strictă actualitate. Înaltpreasfințitul Ioan Selejan vine în întâmpinarea semenilor, ia constant atitudine, se implică activ, dă un imbold sănătos lumii în care trăiește. Voce „sonoră” a cetății, prezență tonică, larg participativă, cuvintele Înaltpreasfinției Sale Ioan Selejan nu sunt doar pildă de largă respirație cultural-teologică sau reflex al Logosului tămăduitor, ci și modalitate de identificare cu tot ceea ce înseamnă românism și românitate. Pilduitor (în cuvinte puține rostește mari și tulburătoare adevăruri), intens vibrant, om al păcii și al dialogului, al toleranței și al faptei ziditoare, bun cunoscător al istoriei și al realității, dovedind diplomație, dar și știința discursului adaptat cerințelor academice, deopotrivă și nevoilor omului de rând, factor de echilibru și de stabilitate, Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Ioan Selejan e un neobosit drumetș situat pe Cale.

Personalitate de seamă a Bisericii Ortodoxe Române, conștiință vie, Mitropolitul Ioan Selejan manifestă o dragoste nețărnută pentru limba română, leagăn, candelă, matrice, mamă simbolică, spațiu protector și de manifestare a sacralității. Bland, dar ferm, Înaltpreasfinția Sa nu negociază sau nu lasă loc compromisurilor când vine vorba despre Patrie. O demonstrează activitatea sa de episcop în inima Transilvaniei, în Harghita și Covasna greu încercate de istorie, unde se remarcă drept un apărător de nădejde al limbii și culturii române, alături de menținerea vie a flăcării credinței ortodoxe în rândul românilor minoritari.

Dacă *Pe cărarea Raiului* adună între paginile sale admirabile cugetări despre aproapele nostru, despre iubirea creștină, despre rugăciune, despre cumpătare, despre acatiste, despre proveniența păcatelor, despre cinstirea icoanelor, despre semnificația Crucii, despre calitățile creștinului care năzuiește la Rai, despre lepădarea de sine, despre ritualul Sfintei Liturghii, despre intrarea

„Societatea de astăzi trebuie să se întrebe ce fel de om dorește să lase în urma ei – un om al fatalismului sau o societate care privește dincolo de asfințitul soarelui?”

„Se face târziu și nu mai este timp pentru ură acum, când, din Lumina Învierii, s-a aprins candela veșniciei noastre.”

† Ioan Selejan

„Încă de la prima înfățișare, ființa omenească a ierarhului Ioan impune sfială, pentru că pare venită din alte lumi, de pe alte țărâmurii, unde domnesc binele și dreptatea, adevărul și frumusețea sufletului, aureolate toate de iubire și bunătate.”

Acad. Ioan Aurel Pop,
președintele Academiei Române

ISBN 978-606-8851-53-2

Rugă și trudă la candela credinței strămoșești

† Ioan Selejan

† Ioan Selejan

Rugă și trudă la candela credinței strămoșești

Editura Eurocarpatia
2022

Mântuitorului în Ierusalim, despre rolul femeii în Biserica Ortodoxă, despre cinstirea Sfintei Fecioare, despre Nașterea Domnului și a Maicii Domnului, despre Înviere, despre Pogorârea Duhului Sfânt, despre Schimbarea la Față, despre Învățăturii la diverse pericope evanghelice, despre sfinți, despre Rai și iad, despre cinstirea bătrânilor, despre familie și valorile ei perene, despre viața ca dar divin, despre martirii creștini, despre Tricolor, români și basarabeni etc., în *Rugă și trudă la candela credinței strămoșești*, carte cu vădit rol recuperator-sintetizator, sunt reluate mare parte din temele binecunoscute, dându-și mâna, într-o acoladă plină de iubire de tip agapae, vorbe de o înaltă ținută morală și spirituală ale îmbogățitului în Iisus ierarhul Ioan Selejan, omul ce-și duce viața între Dumnezeu și neamul său românesc, accentul punându-se pe iubire, pe credință, pe rugăciune, pe smerenie, pe grija față de aproapele: despre strămoși, despre „Candela șaguniană”, cuvinte înainte la varii cărți (inclusiv monografiile despre Covasna și Harghita), despre protopopul Aurel Nistor, despre satul est-transilvan, aprecieri la diverse teze de doctorat, elogi aduse oamenilor locului, precum preotul Gheorghe Rățulea sau

Horia Colan, reflecții pe marginea publicației „Adevărul Covasnei”, portrete dedicate lui Miron Cristea și episcopului Justinian Teculescu, breviar despre Episcopia Ortodoxă a Covasnei și Harghitei (păstorită încă de la înființare, în 1994), despre cinstirea înaintașilor, medalioane Ana Grama, Liviu Boar, Grigore Vieru, despre menirea dascălului, etnografie și folclor în Harghita și Covasna, despre Ioan Ranca și Ioan Lăcătușu, despre genealogia familiei Colan, medalion Ion Micu, despre soarta Bisericii Române Ortodoxe din estul Transilvaniei după cel de-al Doilea Război Mondial (cu accent pus pe episodul 30 august 1940, pe demolarea de biserici românești, pe identitatea românească, pe tensiunile interetnice și interconfesionale și pe alungarea preoților de către hortiști și, mai apoi, de către comuniști), medalioane Ilie Șandru și Corneliu Mihai Lungu, bilanț la împlinirea a douăzeci de ani de la înființarea Episcopiei Ortodoxe a Covasnei și Harghitei, cuvânt înainte la cărți ce privesc identitatea românilor din sud-estul Transilvaniei, radiografii ale culturii și civilizației românești în spațiul transilvan, despre rolul Școlii și Bisericii în păstrarea identității românești, medalioane Gelu

Neamțu, Lazăr Lădariu, Ioan Nicolae Ștefan Noica, Ioan Solomon, Valer Dorneanu, cuvânt înainte carte despre Revoluția de la 1848-1849, despre Centrul Cultural „Miron Cristea” din Miercurea Ciuc, cuvânt înainte carte despre spiritualitatea românească, medalion Vilică Munteanu, moment aniversar Tipografia Magic Print din Onești, cuvânt însoțitor carte de pelerinaje în Țara Sfântă, despre Mitropolitul Vasile Lazărescu, medalion Corneliu Mihail Lungu, cuvânt înainte album artă religioasă Silviu Oravitza, medalion Ioan Sabău-Pop, cuvânt înainte monografie parohia Iosefin din Timișoara, cuvânt înainte carte despre sărbători creștine, practici religioase și preoți înaintași, medalion dedicat Patriarhului Daniel, despre inaugurarea Centrului Ecleziastic de Documentare „Mitropolit Nicolae Colan”, despre implicarea postdecembristă a Bisericii Ortodoxe Române în viața românilor din țară și din diaspora, despre Familie, părinți, senectute și seniori, despre martiri și mărturisitori ai dreptei credințe, despre viața ca dar, despre veșnicie, despre marginea lumii (bogați vs. săraci), despre iubire, cultură (cultură și identitate națională) și libertate, despre Timișoara postdecembristă, despre unitatea dintre cultură și credință, despre om, Hristos și felul cum Mântuitorul apare în istorie, despre Ioan Botezătorul și veșnicie, despre Andrei Șaguna, despre semnificația și simbolistica Tricolorului românesc, despre Fecioara Maria, despre rugăciune, despre complexa activitate misionară a episcopului Ioan Selejan în Harghita și Covasna etc.

Înaltpreasfinția Sa Ioan Selejan îmbină cugetările sapiențiale cu mesajul accesibil, „poporan”, pe înțelesul tuturor. Pildele, învățăturile, sfaturile și îndemnul personale vin dintr-o vastă experiență duhovnicească și dintr-o nețărmurită dragoste pentru oameni, icoane ale lui Dumnezeu. Înaltpreasfinția Sa Ioan Selejan ne învață să pășim smeriți pe drumul Crucii, să ne rugăm cu inima și nu cu buzele, să privim Crucea nu ca pe două simple bucăți de lemn puse laolaltă, ci ca pe simbolul Jertfei supreme a Mântuitorului, să ne iubim și să ne cinstim mamele, părinții, copiii, moșii și strămoșii (tuturor acestor categorii sociale aducându-li-se un omagiu și un elogiu aparte). Înainte de a fi Prelat, Ioan al Banatului e fiu (emoționante fiind pasajele în care-și evocă satul natal Petrani din județul Bihor, mama și tatăl), frate, prieten al lui Dumnezeu. La acestea se adaugă *calitatea*

de român veritabil, de suflet ales care vibrează la destinul poporului său. Îmbrăcat în Hristos, hristocentric, Înaltpreasfinția Sa, model de umanitate și de credință, ne îndeamnă să ne reorientăm privirea de pe coordonatele profanei orizontalității terestre pe verticala sacralității celeste, să privim cu îndrăzneală și cu încredere deplină în sus, spre locul de unde ne vin îngerii, sfinții, izbăvirea și mântuirea, să pendulăm între Bethleem și Golgota, să ne cinstim credința, simbolurile naționale și strămoșii. Cugetările sale care trădează curățenie trupească, morală și sufletească, depășesc pe-alocuri prin intensitate și prin vibrație, puterea oricărei metafore.

Înaltpreasfințitul Ioan Selejan rânduiește lucrurile prin intermediul Atotputernicului Dumnezeu. Iubitor de neam, Dumnezeu și țară (cuvinte sacre intens vehiculate în discursurile și predicile sale), Părintele Ioan Selejan vine de fiecare dată în sprijinul făcătorilor de bine, îndemnându-și semenii să ducă mai departe moștenirea cultural-religios-identitară.

Mărturisind un botez și o credință de nezdruncinat, Înaltpreasfinția Sa se mărturisește, dovadă fiind dese referiri la viața și la bogata sa activitate misionară. Cuvintele Sale nu sunt doar cuvinte frumoase și profunde, ci cuvinte de lumină, *cuvinte-prescuri*, dantelării duhovnicești. Mărturisind, dăruind și în același timp dobândind, Ioan al Banatului, cu a sa credință de nezdruncinat echivalentă cu măreția Carpaților, duce mai departe Cuvântul Nemuritor, cuvântul ziditor.

Rugă și trudă poate primi oricare dintre următoarele titlaturi: carte-izvor, carte a bucuriei declanșate de întâlnirea fericită cu Dumnezeu, carte de dragoste (Dumnezeu înseamnă Iubire), carte de re-lectură (lectura repetată, întru învățare și punere în practică a celor învățate), cartea de pe noptieră, carte memento, carte despre întoarcerea „Acasă”, carte despre locuire (în credință, în trup, în duh, în Iubire, în ortodoxie), carte despre redobândirea identității (sacrale) pierdute (o identitate fără ortodoxism este o identitate precară, incompletă, scindată, schizoidă), manual de construire (a propriei vieți, din „cărămizile” puse la dispoziție de Constructorul-Dumnezeu), manual de arhitectură și de mobilare-înnobilare interioară, pledoarie pentru a fi și a sălășlui (în Dumnezeu), carte despre Viață, salbă de nestemate duhovnicești, colecție de vorbe de duh, carte-oglină de-a lungul drumului propriei noastre vieți, carte-reper, punct de

sprijin și balsam sufletesc, mărturisiri fără anateme, carte de tip năvod (care prinde și ne prinde), a.b.c. soteriologic, carte a purtării de grijă, a restaurării omului căzut în păcat, carte de ascultare, carte de dezîntemnițare, carte eliberatoare, carte de „bucate” duhovnicești, carte de călătorie (duhovnicească), compendiu de pedagogie spirituală, lecție extinsă de iubire de Dumnezeu, de semeni și de Patrie, șirag de tâlcuiri și de cuvinte de mângâiere, pledoarie pentru schimbare sufletească și schimbarea simbolică la față, pedagogie a îndumnezeirii, carte anti „gârbovire” în credință, carte tămăduitoare, carte-dezlegare de lumea păcatului, carte care mărturisește părtășia cu Hristos, carte a purtării de grijă etc.

Mitropolitul Ioan Selejan este drumețul însetat de Cale, cel care aruncă năvoade duhovnicești în marea de credință spre folosul omului, cu binecuvântarea Domnului Dumnezeu. Înainte de a fi scrisă, *Rugă și trudă* este o carte spusă, o carte mărturisită (a se vedea capitolul dedicat interviurilor Înaltpreasfinției Sale), vorbită (de unde și impactul major al cuvântului rost(u)it), o carte ce vine în prelungirea firii blajine, a personalității marcante și a misiunii sacre a Mitropolitului Ioan Selejan. *Rugă și trudă* conține un mesaj optimist, al încrederii nețârmurite în resursele omului, în capacitatea sa de adevare, de revenire la „matcă”, de repunere în contextul credinței. E o carte a mărturisirilor neîngrădite, directe, ce pune pe tapet și delicata problemă a implicării politice deficitare în la fel de delicata zonă geografică a Harghitei și Covasnei, spațiu de intersecție a istoriei nu întotdeauna prietene cu mentalitățile păguboase interesate să mențină conflictul interetnic între români și maghiari, ura, șovinismul, destabilizarea socială și manifestările neconforme cu dogma creștină. Ioan al Carpaților ne invită la despresurarea hotarelor inimii, la dezîmpietrire, pace, înțelegere, trăirea armonioasă sub același acoperiș al valorilor morale perene și la primirea în suflet a lui Hristos. Pledoaria sa este una în favoarea despătimirii, a necăderii în păcatul anihilator de ființă. Sfaturile pe care acesta ni le dă sunt dovada unui altruism nemărginit.

Desele etimologii explicate cititorilor de către Înaltpreasfinția Sa Ioan Selejan și raportarea diverselor cuvinte de proveniență străină la limba română, grija Înaltpreasfinției Sale ca vorbele-pline de miez să fie înțelese cum se cuvine, fac din

Rugă și trudă un manual de lingvistică aplicată, dar și de pedagogie școlară ex-catedra.

Rugă și trudă face accesibil umanului cuvântul Împărătesc, cel care vindecă omul bolnav în credință. Îndemnul adresat nouă la apucarea Căii Regale este totodată un binevenit prilej de sinceritate, de primenire interioară și de autoevaluare, motivația necesară pentru a îndrăzni să ne privim fiecare dintre noi cugetul, vorba, fapta și felul cum ne raportăm la credința ortodoxă. Înaltpreasfinția Sa nu ne trimite să căutăm în van idealul sau iluzoriul, ci pe însuși Hristos, pe Dumnezeu care se află în imediata noastră apropiere, în tot și în toate, mai aproape decât am putea crede vreodată. Căci în momentul în care îl vom găsi pe Dumnezeu și ne vom alătura Lui, din tot sufletul și cu inima larg deschisă, recompensa va fi totală.

Carte cu apă vie, *Rugă și trudă* este o pledoarie ca omul să nu se mai lase desfigurat, schimonosit de păcate. Ioan al Banatului ne explică pe îndelete pericopele evanghelice într-un stil accesibil, clar, uneori pe un ton de poveste (în genul snoavelor românești istorisite de bunici nepoților la gura sobei), îndemnându-ne în același timp să ieșim din starea de muțenie (a nevorbirii cu și a ignorării lui Dumnezeu), să ne bucurăm și să nu rămânem ascunși în spatele ușilor închise.

Un loc aparte în predicile și discursurile Înaltpreasfinției Sale Ioan Selejan îl ocupă *mama creștină* (a se vedea binomul de inspirație eminesciană „dulce Rai”-„dulce mamă”) și *ideea de Patrie* (Mama simbolică), ambele purtând virtuțile sacralității, ambele fiind născătoare de prunci, viitori cetățeni potențiali ai Raiului. *Bătrânii* ocupă și ei un loc central în sufletul și în vorbele Mitropolitului Banatului, bătrâni pe care se cuvine să-i iubim, să-i respectăm, să-i cinstim și să le urmăm îndeaproape sfaturile și povețele, fiindcă ei sunt sarea pământului, izvorul de înțelepciune, piatra bazală pe care stă construit întreg neamul românesc.

Înaltpreasfinția Sa Ioan Selejan este un săditor de credință ortodoxă pe care ne îndeamnă părintește să o menținem nealterată. De dreapta credință se leagă indisolubil și patriotismul, *iubirea de țară* (sinonimă cu iubirea de pridvor de Rai), unde *ardeleanul* fiu Ioan Selejan, descendent direct din țărani autentici, act de profundă legitimare, are drepturi depline de cetățean al unui popor ales și binecuvântat de Dumnezeu.

DIACUL

Privesc, pe masă, blândul meu condei:
Îl port și când nu-l port. Și zi, și noapte.
Hârtia albă, în – albă – carnea ei,
E plină de tășuri și de șoapte.

Condei avea și tata. Însă el
Îl mânuia spre-a desluși vreo carte.
Eu am făcut la fel. Dar și-n alt fel:
Am dus condeiul tatei mai departe.

Bunicul – Dumnezeu să se îndure
De duhul lui – trudea, și el, la scris.
Plimba penița iute pe zapis,
Ca pe-o închipuire de secure.

Străbunii mei, popor întrezărit
În tulburata sângelui oglindă,
S-au sprijinit pe plug. Și, negreșit,
Pe sabie, pe lance sau pe flintă.

Îi știu pe toți. Îi simt. Plugari, oieri,
Cu snopul de săgeți într-o desagă.
Ori călăreți, înveșmântați în fier,
Rotind în soare lanțul greu cu ghioagă.

Din începuturi, fiecare-și duce
Destinul către mine, cel de-acum.
Eu însumi sunt fărâma dintr-un drum,
Cu-aceleași semne: grai, și neam, și cruce.

Când Domnul e cu noi, cine să sfarme
Acest torent de duh și de cuvânt?
Condeiul meu, condeiul meu cel blând,
Călit la focul Spiritului sfânt,
E cea mai oțelită dintre arme.

Eugen Dorcescu

SFÂNTĂ MARIE, PRIVEȘTE SPRE NOI...

Sfântă Marie, privește spre noi -
Privește în ochii copiilor mulți -
Mulți sunt flămânzi și mulți sunt desculți...
Și oameni prea mulți în suflete-s goi.

Tu știi ce e chinul, Tu știi mântuirea -
Mame prea multe își plâng suferința
Și nu pot s-aline în prunci suferința -
La răul din lume... ce face-omenirea?

Minciună prea multă sub vorbele goale -
La cei fără pată... necazuri prea multe -
Sfântă Marie, ajută-i s-asculte,
Pe buni și pe răi, îndemnele Tale.

Poveri mai ușoare la cei în nevoi
Și-ajută-ne, Mamă, să știm drumul drept -
Ne dă suflet bun și gând înțelept -
Sfântă Marie, privește spre noi !...

dr. Teona Scopos

MONAHIA VARVARA SERACIN S-A MUTAT LA DOMNUL

Duminică, 21 august 2022, după sfânta Liturghie (ora 12:30), monahia Varvara Seracin (prof. Doina Seracin) și-a început călătoria spre Împărăția lui Dumnezeu.

Născută la data de 16 iulie 1935, în localitatea Vasiova (azi orașul Bocșa), copila Doina s-a întărit în credință și s-a format duhovnicește în atmosfera de rugăciune a mănăstirii „Sfântul Ilie de la Izvor”, Bocșa-Vasiova, unde a deprins tainele cântării bisericești și rânduiala sfintelor slujbe, de care s-a atașat pentru toată viața.

Înzestrată de bunul Dumnezeu cu mulți talanți, tânăra Doina Seracin a absolvit Liceul „Carmen Sylva” din Timișoara, unde a susținut și bacalaureatul, în anul 1953, apoi s-a înscris la Facultatea de Chimie Industrială din cadrul Politehnicii timișorene, ale cărei cursuri le-a finalizat, cu licență, în anul 1958.

După absolvirea facultății a funcționat ca inginer chimist la o întreprindere din Timișoara, apoi, din anul 1966, a fost încadrată pe postul de asistent universitar la Facultatea de Agronomie din capitala Banatului.

Vremurile de atunci nu erau, însă, compatibile cu valorile spirituale, intelectualii creștini erau supravegheați, marginalizați și chiar îndepărtați de la catedră, așa cum s-a întâmplat, din păcate și cu profesoara Doina Seracin.

Postul de asistent universitar a fost desființat și ea a fost numită profesor titular la Liceul de Construcții („Ion Mincu”), unde a funcționat până în anul 1990, când s-a pensionat.

Ivindu-se iarăși zorii libertății noastre și reluându-se predarea religiei în școlile de stat, preotul Ioan Olariu de la parohia Timișoara Iosefin a invitat-o pe profesoara Doina Seracin, cunoscută pentru atașamentul ei față de Biserică, să predea religia în școlile de pe raza parohiei, misiune pe care ea a îndeplinit-o, cu multă dăruire, vreme de 15 ani (doi ani fără remunerație).

Dragostea față de Dumnezeu și de Biserică, precum și dorința de a aprofunda tainele Teologiei au îndrumat-o spre Facultatea de Teologie, recent înființată la Timișoara. A susținut, așadar, examenul de admitere, în anul 1994, și a absolvit facultatea ca șefă de promoție, în anul 1998.

Pe lângă bogata activitate didactică, profesoara Doina Seracin s-a implicat activ și în organizarea unor manifestări culturale și filantropice derulate la Timișoara. Astfel, ea a fost membră fondatoare a Societății Femeilor Creștin-Ortodoxe din Timișoara, pe care a condus-o ca președintă, de la înființare, 2 mai 1991 și până în anul 2015. În această calitate, împreună cu credincioasele societății, a organizat ample acțiuni culturale și de ajutorare a credincioșilor nevoiași.

Spre pildă, în pagina rezervată societății de redacția revistei arhiepiscopale „Învierea”, membrele societății

publicau articole, știri și poezii, făceau cunoscute multiplele activități desfășurate, cum ar fi concertele de Paști și de Crăciun, vizitele efectuate la așezămintele social-caritative din oraș, la spitale și penitenciar, pregătirea și distribuirea la persoanele vârstnice a hranei calde de la cantina parohiei Timișoara Iosefin.

Cunoscătoare a muzicii bisericești, încă din copilărie, monahia Varvara Seracin a cântat peste patruzeci de ani în corala „Doina Banatului” a parohiei Timișoara Iosefin, pe care a și dirijat-o în anul 1991, vreme de șase luni. De asemenea, a făcut parte, câțiva ani, și din corul bisericii Timișoara Fabric Vest, a cântat în corul Societății Femeilor Creștin-Ortodoxe din orașul nostru, pe care l-a și dirijat.

După plecarea la Domnul a soțului său, prof. univ.dr. Eugen Seracin (2013), profesoara Doina Seracin a ascultat chemarea Domnului și s-a închinoviat în obștea schitului „Nașterea Maicii

Domnului” din stațiunea balneo-climaterică Băile Herculane, unde a fost tunsă în monahism, la 21 noiembrie 2016.

În liniștea aceluia așezământ monahal și-a trăit monahia Varvara Seracin ultimii ani de viață, în rugăciune și viață curată, citind Sfânta Scriptură și alte cărți folositoare sufletului, înălțând cântări de preamărire lui Dumnezeu, Maicii Domnului și tuturor sfinților.

Înainte de odovania sărbătorii Adormirea Maicii Domnului, sufletul monahiei Varvara Seracin, purificat prin Sfintele Taine, s-a întors acasă, la Tatăl ceresc, Domnul și Stăpânul vieții sale, ai Cărui talanți

nu i-a îngropat, ci i-a înmulțit, cu râvnă și evlavie, în vremea viețuirii sale pământești.

Dumnezeu a rânduit să o întâlnesc pe cărările vieții și să o cunosc îndeaproape pe monahia Varvara Seracin, mai ales în perioada cât i-am fost preot duhovnic (2001-2016).

Acum, în pragul despărțirii noastre vremelnice de monahia Varvara, mărturisesc, în calitate de preot duhovnic, cu emoție și deplină sinceritate că, în cele patru decenii de slujire la altarul Bisericii strămoșești, am avut prilejul de a spovedi o credincioasă și o monahie care „s-a deșertat pe sine” de răutate și invidie, de mândrie și lăcomie, de plăcerile și de grijile vieții și s-a înveșmântat în credință și rugăciune, în smerenie și viața curată, în dragoste față de Dumnezeu și de Biserică, chiar în vremuri de prigoană, împlinindu-și cu pilduitoare bucurie, misiunea de mamă, de dascăl și de vrednică slujitoare a cinului monahal.

***DUMNEZEU SĂ-I AȘEZE SUFLETUL ÎN CETELE
MONAHIILOR IUBITOARE DE HRISTOS!***

CONFERINȚA „MAICA DOMNULUI – OCROTITOAREA FAMILIEI”

Cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Ioan, Arhiepiscopul Timișoarei și Mitropolitul Banatului, joi 11 august a.c., la Paraclisul Mitropolitan Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan și Sfântul Apostol și Evanghelist Luca a avut loc conferința cu tema *Maica Domnului – ocrotitoarea familiei* susținută de către părintele ieromonah Dr. Rafael Povîrnaru, slujitor la altarul lăcașului de cult și cadru didactic asociat al Teologiei timișorene.

Gândul îndreptat către Preasfânta Născătoare de Dumnezeu a reliefat câteva dintre versetele scripturistice prin care Maica Domnului oferă fiilor săi duhovnicești repere asupra modelului matern pe care societatea actuală le revendică drept o necesitate imediată pentru pnevmatizarea spațiului familial asumat prin intermediul Tainelor Bisericii. Exemplul de ascultare, rugăciune, post, dar și iubire de Dumnezeu și oameni, precum și disponibilitatea jertfelnică reprezintă icoana din care mama creștină se poate

hrăni pentru a naște sfinți. Totodată, punând în lumină actualitatea duhovnicească a praznicelor închinare „Bisericii personificate a creației” după cum o numește preotul Constantin Galeriu, părintele conferențiar a evidențiat faptul că fiecare mamă este chemată a se ruga Preasfintei Treimi Dumnezeu pentru a fi binecuvântată cu „nașterea de prunci buni”, fiecare familie creștină are la dispoziție posibilitatea de a afierosi lui Dumnezeu pruncii, prin a-i îndemna spre asumarea hainei călugărești, precum și de a dialoga în rugăciune cu sfinții și îngerii lui Dumnezeu, fapte care le vor asigura bucuria mântuirii. Aceste realități devin posibile și prin păstrarea unei „antropologii sfinte a habitatului”, așa cum sugerează teologul și eseistul Teodor Baconchi, prin intermediul icoanelor variate ale Maicii Domnului din care se naște un impuls tainic spre desăvârșirea familiei, fie că ne referim la „Dulcea Sărutare”, la „Oranta” sau la Hodighitria, icoane pe care Sfânta Biserică le cinstește cu iubire și nădejde în ajutorul „Sfintei Sfințelor”.

În final, părintele ieromonah a dat citire poeziei „La Nuntă”, creație poetică semnată de monahia Teodosia Lațcu, din care emană în vers românesc, duhul plin de jertfă și iubire pe care Taina Cununii le împărtășește tuturor acelor care înțeleg că familia reprezintă o chemare duhovnicească din care Dumnezeu își plămădește icoana spre slujire și mântuire în Duhul Sfânt, într-o ambianță maternală cuprinsă în rugăciunea și mijlocirea Maicii Domnului.

TABĂRA ORTODOXĂ A BUCURIEI, ÎN PROTOPOPIATUL LUGOJ

În perioada 12-13 August, a fost organizată „Tabăra Ortodoxă a bucuriei”, ediția I, pentru 50 de copii și tineri din parohiile Jdioara, Tapia și din proximitatea Mănăstirii „Sfânta Treime” Pereu. Bucuria a fost și mai mare când, la această tabără de vară s-au alăturat și

copii din alte județe, precum Sibiu, Brașov și chiar din diaspora, Irlanda, Spania și Italia.

Locația taberei a fost în prima zi la Mănăstirea Pereu, iar a doua zi gazda copiilor a fost parohia Jdioara. Fiecare zi a început cu Sfânta Liturghie, la care au participat toții copiii, care s-au împărtășit cu Trupul și Sângele Mântuitorului Hristos.

În cele două zile de activități intense se regăsesc atelierile de pictură, jocurile de comunicare, dezvoltare personală, activități de echipă, drumeții și, cel mai așteptat dintre toate, focul de tabără. O constantă a acestor activități au fost cântecele religioase și patriotice, pe care copiii le-au interpretat.

Prin această tabără s-a urmărit unirea tinerilor cu Hristos și apropierea lor de Biserica strămoșească, dar și creșterea frumoasă a acestora în tinda Bisericii, pentru ca ei să devină la rândul lor, peste ani, propovăduitori ai dreptei Credințe.

„După toate gândurile mărturisite de tineri și pentru faptul că tabăra s-a dovedit a fi un real succes, se dorește ca aceasta să devină o tradiție pentru copiii din această parte a Banatului. Cu ajutorul lui Dumnezeu, la anul, în luna iulie, vom da startul celei de-a doua ediții!” a precizat preotul Ungar Vali de la parohia Jdioara.

Organizatorii evenimentului sunt Ieromonahul Nicolae, duhovnicul Mănăstirii Pereu, preotul Cristian Rujoni de la parohia Tapia și preotul Ungar Vali de la parohia Jdioara, împreună cu o echipă întreaga de tineri voluntari, care au dăruit din timpul lor pentru ca bucuria copiilor să fie deplină.

PROIECTUL „ȘCOALA DE VARĂ PENTRU COPII”, LA LUGOJ

În perioada 4 iulie – 11 august 2022, în fiecare zi de marți și joi, Parohia Ortodoxă Română „Adormirea Maicii Domnului” din Lugoj în colaborare cu Centrul de Zi pentru Copii „Sfântul Nicolae” din Lugoj, au implementat proiectul intitulat „Școala de vară pentru copii”, la care au participat un număr de aproximativ 70 de copii, cu vârste cuprinse între 5 și 16 ani. În cadrul acestui proiect s-au desfășurat multiple activități cu diferite tematici, atât pentru cei mici, cât și pentru cei mari, scopul acestora fiind legat de dobândirea unor cunoștințe folositoare pentru viață, precum și apropierea de Biserică și de viața liturgică a Bisericii. Împreună cu cei doi preoți ai parohiei „Adormirea Maicii Domnului”, Cristian Cerbu și Ion Last, s-au implicat și câțiva voluntari din domeniul educației, care au oferit un real sprijin în toate activitățile desfășurate (jocuri, desen, pictură, muzică, dans etc). Programul a inclus și două mese, mic dejun și prânz, oferite gratuit de către organizatori.

Susținerea financiară a întregului proiect derulat s-a datorat sponsorilor și comunității de credincioși ai parohiei „Adormirea Maicii Domnului”, prin bunăvoința și susținerea părintelui Ioan Cerbu, în calitate de preot paroh.

Încununarea acestui proiect catehetic s-a desfășurat la biserica „Adormirea Maicii Domnului” în ziua de joi 11 august, unde copiii au participat la ora de religie, au interpretat pricesne, iar cei doi părinți ai parohiei au înălțat

rugăciuni de mulțumire pentru toate binefacerile primite de la Dumnezeu.

De asemenea, în semn de mulțumire adusă lui Dumnezeu, în ziua de sâmbătă și duminică, 13 și respectiv 14 august, tinerii s-a spovedit și s-au împărtășit cu Sfintele Taine în cadrul Sfintei

Liturghii, iar la sfârșit fiecare a primit din partea parohiei o diplomă de participare și o iconiță. „Școala de vară pentru copii” s-a bucurat de un real succes, fiind totodată apreciată și de întreaga comunitate lugojeană.

TABĂRA DE PICTURĂ „ICOANA DIN SUFLETUL MEU”, LA PAROHIA ȘAG

Cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Ioan, Arhiepiscopul Timișoarei și Mitropolitul Banatului, în perioada 25-28 august a.c., la Parohia Șag, Protopopiatul Timișoara I, a avut loc a IV-a ediție a Taberei de pictură pe sticlă „Icoana din sufletul meu”.

Tabăra de creație de pictură – icoană pe sticlă a reunit 75 de copii care au pictat icoane, au participat la diverse ateliere și s-au bucurat împreună. Prin această acțiune, Parohia Șag a dorit să acorde o atenție specială copiilor atașați de valorile Bisericii și dornici să împărtășească și altora din credința și dragostea lor pentru Dumnezeu. „Copiii au învățat tehnica picturii de icoane pe sticlă, au participat la jocuri și activități

educative de autocunoaștere. De asemenea, ei s-au rugat și au luat prânzul împreună. Cu toții s-au bucurat de vacanță și și-au făcut prieteni noi”, a precizat părintele Florin Ioan Băran, coordonatorul taberei. Un moment deosebit l-a reprezentat prezența doamnei Silvia Trion Râncu, lector doctor la Facultatea de Arte și Design din Timișoara, care le-a vorbit micilor iconari despre minunata tehnică a picturii pe sticlă.

Tabăra s-a încheiat duminică, 28 august, după Sfântă Liturghie oficiată în biserica parohială. Atunci, copiii, părinții, bunicii și credincioșii parohiei au participat la vernisajul expoziției de icoane, care a reunit circa 100 de lucrări reprezentând pe Maica Domnului, pe Mântuitorul Iisus Hristos și pe mai mulți sfinți din calendarul Bisericii noastre. De asemenea, în cadrul acestei expoziții, copiii stăpâniți de emoție, au primit diplome de participare și cadouri din partea părintelui paroh.

Tabăra de creație a fost organizată de Arhiepiscopia Timișoarei, Protopopiatul Timișoara I, prin Parohia Șag, în colaborare cu Centrul Regional de Cercetare și Expertiză în Conservare și Restaurare, Facultatea de Arte și Design din Timișoara, cu Primăria Comunei Șag și Consiliul Local Șag, fiind inclusă pe agenda culturală 2022 a Primăriei Comunei Șag.

TABĂRA DE CREAȚIE „ICOANA ÎN SUFLET DE COPIL”, LA MUZEUL SATULUI DIN TIMIȘOARA

Organizată cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Ioan, Mitropolitul Banatului, de către sectorul *Învățământ și*

activități cu tineretul, din cadrul Arhiepiscopiei Timișoarei, Tabăra de creație „Icoana în suflet de copil”, ediția a VII-a, proiect cofinanțat de către

Consiliul Județean Timiș, prin *Agenda Culturală 2022*, a debutat la Muzeul Satului Bănățean, în data de 30 august a.c. cu o rugăciune – *Acatistul Mântuitorului Iisus Hristos*.

Prima zi a acestei tabere a adunat un număr de 90 de copii din centrele catehetice care au și ateliere de pictură, din cadrul eparhiei noastre (Nădrag, Birda, Voiteg, Gătaia, Timișoara Fabric „Sf. Ilie”, Șag, Beba Veche, Criciova, Lugoj – Sf. Iosif cel Nou de la Partoș, Bulgăruș). Copiii din această primă serie de participanți au fost grupați în câte 4 ateliere meșteșugărești, desfășurate în prima jumătate a zilei și încă 4 ateliere de discuții de după-amiază.

Partenerii educaționali ai proiectului, muzeograful de la Muzeul Satului Bănățean (gazda evenimentului) și lectorii de la Facultatea de Litere, Istorie și Teologie, împreună cu cei de la Facultatea de Arte și Design, din cadrul Universității de Vest au realizat cele 8 ateliere. Astfel, Dr. Cosmin Matei, muzeograf a realizat activitatea intitulată „Pedagogie muzeală – atelier demonstrativ de olărit și atelier de creație” (forme de argilă sau lut); Novacic Dușan, atelier de sculptură cruci de lemn; Emilian Popa (cel care a redat în circuitul muzeal Rotăria de la Bulci, Jud. Arad), a realizat un atelier carte veche și creație de jurnal. Artistul plastic, Eva Sarga, a susținut un atelier iconografic de pictură tehnica ulei pe lemn. În cea de-a doua parte a zilei lect. univ. dr. Silvia Trion, a susținut o prezentare despre ipostazele iconografice ale „Mărăcinișul care arde și nu se mistuie”, iar psihologul Maria Câmpean a realizat cu participanții 3 jocuri care

facilitează cunoașterea și autocunoașterea și ajută la crearea unei coeziuni de echipă: Jocul de cunoaștere „Avem ceva în comun”, Jocul de mișcare „Om la om!”, „Să ne cunoaștem prin mimă”. De la Facultatea de Teologie au realizat ateliere de discuții Pr. lect. univ. dr. Marius Ioana („Comunicare, comuniune, cuminecare”) și Pr. lect. univ. dr. Alin Scridon („Istoria bisericească a românilor bănățeni”). La finalul zilei, artistul Bianca Opariuc a susținut un miniconcert de pricesne la bisericuța Muzeului satului.

În cadrul muzeului elevii au realizat și un tur ghidat de descoperire a expoziției în aer liber, a colecțiile reprezentative pentru patrimoniul etnografic regional. S-a remarcat cu ocazia organizării acestei tabere o creștere a interesului pentru voluntariat. Amenajarea lacului, ca un potențial loc de promenadă, a realizat cadrul perfect pentru susținerea workshop-urilor. Elevii s-au familiarizat cu sculele și dispozitivele folosite de meșteri în cadrul acestor ateliere, dar au putut admira și expoziția de icoane și obiecte bisericesti, din patrimoniul Muzeului Satului Bănățean.

Copiii, cei mici, au preferat Muzeul în aer liber, deci activități ușoare. Cei mai mari au preferat activitățile educaționale, care le-au îmbogățit cunoștințele. Și unii, și ceilalți s-au aflat în largul lor la atelierele meșteșugărești, când au avut posibilitatea să creeze ceva prin propriile mâini. Studenții sunt mult mai aplicați, preferă activitățile educaționale, dar în egală măsură și pe cele cultural-științifice și de divertisment.

VIZITE PASTORALE ÎN PROTOPOPIATUL LUGOJ

În Duminica a șaptea după Rusalii, Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Ioan a fost prezent în parohia Babșa, Protopopiatul Lugoj, unde a instalat în parohie și l-a hirotosit într-un duhovnic, pe preotul Florin Lăzărescu.

Înaltpreasfinția Sa a fost întâmpinat de părintele consilier inginer Timotei Anișorac, împreună cu protopopul Lugojului, Ionuț Viorel Furdean, de către preotul paroh Florin Lăzărescu și de preotul Dorinel Săvescu, fost inspector de Religie și fiu al satului.

Copiii din parohie, îmbrăcați în costume tradiționale au oferit chiriarhului flori, de față fiind și reprezentanții autorităților locale.

În cuvântul de învățătură rostit, Părintele Mitropolit Ioan a vorbit despre minunile vindecării a doi orbi și a unui om mut, care avea demon și a subliniat strigătul celor suferinzi după

puterea vindecătoare a Domnului Iisus Hristos.

În încheiere Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit l-a prezentat credincioșilor pe noul părinte paroh, Florin Lăzărescu, care cu

binecuvântarea Chiriarhului și purtarea de grijă a părintelui consilier, pr. ing. Timotei Anișorac, dar și împreună cu credincioșii și autoritățile locale va trebui să înceapă ample lucrări de consolidare și reparații la lăcașul de cult.

Urându-i noului părinte paroh o păstorire cu folos duhovnicesc pentru credincioșii încredințați, Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Ioan a adus bucurie în sufletul tuturor celor prezenți, îndemnându-i pe toți să participe la frumoasele slujbe de seară închinare Maicii Domnului, pe perioada Postului Adormirii Maicii Domnului.

După binecuvântata prezență în parohia Babșa, Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Ioan a poposit în mijlocul credincioșilor din parohia Sâlha, protopopiatul Lugoj, unde a săvârșit un parastas pentru toți preoții și ostenitorii adormiți în Domnul din parohia Sâlha și a binecuvântat noua capelă mortuară, aflată în imediata vecinătate a bisericii.

Părintele paroh, Adrian Avram a mulțumit Înaltpreasfinției Sale pentru purtarea de grijă și bunăvoința arătată față de întreaga comunitate păstorită, dar a mulțumit și tuturor credincioșilor

prezenți și celor implicați în realizarea acestui obiectiv, atât de important pentru parohie.

În mângâietorul cuvânt de încheiere, Înaltpreasfinția Sa a îndemnat pe toți cei prezenți să înalțe rugăciuni la Dumnezeu pentru sufletele

celor trecuți la Domnul, dar și pentru ca cerul să reverse ploaie peste pământul însetat, ca să fie pâine în țară.

MANIFESTĂRI RELIGIOS-CULTURALE CONSACRATE ZILEI TIMIȘOAREI

Sute de timișoreni au sărbătorit pe data de 3 august ziua orașului, când s-au împlinit 103 de ani de la intrarea trupelor române în Timișoara și instaurarea administrației românești în orașul nostru.

Manifestările au debutat în Piața „Petru Maior” cu depunerea de coroane la bustul colonelului Virgil Economu, cel care s-a aflat în fruntea trupelor române, care au intrat în Timișoara la 3 august 1919 și au fost întâmpinate, în dangătul clopotelor, de către protopopul Ioan Oprea.

În continuare, în Piața Unirii din Timișoara a avut loc ceremonialul religios, urmat de cel militar. Slujba de Te Deum a fost oficiată de către preotul Ionel Popescu, vicar eparhial, împreună cu preoții militari Florin Avram și Mihai Adrian-Venter.

După ceremonialul religios, au fost rostite alocuțiuni de către reprezentanții autorităților locale, urmate de defilarea Gărzii de Onoare, formată din militari ai Garnizoanei Timișoara, ai Inspectoratului Județean pentru Situații de Urgență, ai Jandarmeriei și Poliției de Frontieră.

Apoi, Fanfara Militară a oferit timișorenilor prezenți la sărbătoarea orașului un concert în aer liber.

Evenimentele dedicate zilei Timișoarei au continuat în după amiaza aceleiași zile cu ședința festivă a Consiliului Local, ținută în incinta Filarmonicii „Banatul”.

La această întâlnire a participat IPS Ioan, Mitropolitul Banatului, împreună cu clerici de la Centrul eparhial. În cadrul ședinței au fost decernate titluri de Cetățean de Onoare al Municipiului Timișoara următoarelor personalități: Teodor Stanca, Petru Mirciov, Cornelia Fiat, Ignat Fisher, Iosif Rotariu și Silviu Oravitzan.

În cuvântul rostit, Părintele Mitropolit Ioan a propus primăriei să identifice un spațiu pentru amenajarea Muzeului „Silviu Oravitzan”.

„Domnule primar, vă rugăm să găsiți un spațiu expozițional, cât de mic și pentru opera maestrului Oravitzan, artist plastic de notorietate, al cărui

nume a trecut de mult de fruntariile țării noastre, fiind mai cunoscut în străinătate decât aici la noi, la Timișoara”, a spus Înaltpreasfințitul Părinte Ioan, Arhiepiscopul Timișoarei și Mitropolitul Banatului.

De menționat că, maestrul Silviu Oravitzan a fost propus pentru acordarea titlului de cetățean de onoare al orașului, de Centrul eparhial, în toamna anului 2021, cu prilejul împlinirii vârstei de 80 de ani, printr-un act semnat de Părintele Mitropolit Ioan și de preotul Ionel Popescu, vicar eparhial.

3 August a devenit ziua orașului Timișoara prin Hotărârea de Consiliu Local nr. 217 din 1999. Prin această hotărâre se marchează ca zi a orașului momentul intrării trupelor românești

în Timișoara, la 3 august 1919 și instaurarea administrației românești.

După înfrângerea trupelor austro-ungare, în toamna anului 1918, Banatul a fost ocupat de trupele Antantei. La 14 noiembrie 1918, în oraș au intrat militari sârbi, iar la începutul lunii decembrie au intrat francezii. În 1919, la Conferința de Pace de la Paris, a avut loc o dezbatere asupra apartenenței Banatului. Conferința a decis dezmembrarea teritorial-administrativă a Banatului istoric: două treimi din teritoriu revine României și o treime Regatului Sârbo-Croato-Sloven. Zona care a revenit României cuprindea și Timișoara. Astfel, la 28 iulie 1919 a început procesul de instaurare a administrației românești, finalizat în 3 august, prin intrarea în oraș a primelor unități ale armatei române.

SFINȚIREA CRUCII PENTRU NOUA TURLĂ A BISERICII DIN PAROHIA MOȘNIȚA VECHE

În ziua de 6 August 2022, cu ocazia praznicului Schimbării la Față a Domnului nostru Iisus Hristos, Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Ioan s-a aflat în mijlocul credincioșilor din parohia Moșnița Veche, din cadrul Protopopiatului Timișoara II.

Chiriarhul Banatului a fost întâmpinat la orele dimineții de către părintele inginer Timotei Anișorac, consilier eparhial al Sectorului patrimoniu și construcții bisericești, din cadrul Arhiepiscopiei Timișoarei, împreună cu părintele protopop Cristian Păiș, părintele paroh Ștefan Mezin, membrii Consiliului parohial, autorități locale și județene, precum și credincioșii parohiei prezenți în număr mare la acest eveniment.

Sfânta Liturghie a fost săvârșită în biserica parohială, răspunsurile liturgice fiind oferite de către maicile de la Centrul eparhial. La momentul convenit foarte mulți credincioși s-au împărtășit cu Sfintele Taine. În cuvântul de învățătură Părintele Mitropolit Ioan le-a vorbit credincioșilor despre importanța praznicului, insistând asupra faptului că Schimbarea la Față a Domnului a avut loc în momentul în care Mântuitorul se ruga. Prin

urmare, prin rugăciune avem posibilitatea să primim și noi lumina harului lui Dumnezeu.

După încheierea Sfintei Liturghii, Părintele Mitropolit Ioan a sfințit Crucea care va fi înălțată pe noua turlă a bisericii, aceasta fiind refăcută în întregime. Înaltpreasfințitul Ioan a evidențiat importanța acestui moment istoric, menționând că cei care în această zi de praznic „s-au închinat și au sărutat această Sfântă Cruce, vor putea să le spună copiilor și nepoților lor, că au fost prezenți la acest moment unic și au sărutat Crucea de pe turla bisericii, pe care de astăzi înainte o va săruta doar soarele”.

În încheiere părintele paroh Ștefan Mezin a mulțumit Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Ioan, precum și tuturor celor care au participat la acest moment unic din viața parohiei.

Parohia Moșnița Veche face parte din comuna Moșnița Nouă, situată în imediata vecinătate a Timișoarei. Biserica cu hramul „Înălțarea Domnului” a fost zidită în anul 1912 și a fost târnosită în data de 12 septembrie 1913 de către Episcopul Ioan Papp al Aradului. În decursul anilor au avut loc mai multe lucrări de renovare a

lăcașului de cult. În ultimii ani sfântul lăcaș a fost împodobit cu pictură, a fost refăcut mobilierul interior, au avut loc lucrări de hidroizolație, iar în prezent se renovează turla, precum și exteriorul

bisericii, cu sprijinul Secretariatului de Stat pentru Culte, al Consiliului Județean Timiș și al credincioșilor parohiei.

MOMENT ANIVERSAR ÎN PAROHIA GOTTLÖB

Cu binecuvântarea și din încredințarea Înaltpreasfințitului Părinte Ioan, Arhiepiscopul Timișoarei și Mitropolitul Banatului, în Duminica a 9-a după Rusalii, la parohia Gottlob, Sfânta Liturghie a fost oficiată de către părintele

Marius Sfercoci, inspector eparhial, alături de protopopul locului, preotul Marius Podereu, conducătorul Oficiului protopopesic Sânnicolau Mare, preotul pensionar Aurel Văcărescu, fostul

paroh al bisericii, respectiv actualul paroh, preotul Cosmin Chiroiu.

Ziua liturgică a fost încununată de sărbătorirea a 250 de ani de existență a localității Gottlob, care în traducere din limba germană înseamnă "locul binecuvântat de Dumnezeu".

Au fost de față autoritățile locale în frunte cu primarul localității, domnul ing. Gheorghe Nastor, domnul viceprimar, Cristian Cerba, cadre didactice de la școala din localitate, însoțite de doamna director prof. Mihaela Nastor, distinsul și apreciatul istoric, domnul prof. dr. Ioan Hațegan, din Timișoara, numeroși fii ai satului veniți la sărbătoarea comunei, respectiv credincioși de toate vârstele, care au sporit cu prezența și rugăciunea lor frumusețea zilei.

La momentul Sfintei Împărtășanii, credincioșii care s-au pregătit pe parcursul celor două săptămâni de post, pentru praznicul Adormirii Maicii Domnului, au primit Sfântul Trup și Sfântul Sânge al Domnului.

Cuvântul de învățătură a fost rostit de către părintele Marius Sfercoci, care a explicat evanghelia duminicii, actualizând și raportând viața creștinului la relația lui Petru pe marea învolburată cu Hristos Domnul, arătând

totodată că înaintarea noastră spre Proniatorul și Dătătorul Vieții se desăvârșește atunci când temerile, îndoielile și grijile sunt lăsate în afara vieții duhovnicești.

La finalul Sfintei Liturghii, preotul Aurel Văcărescu a rememorat cei 42 de ani de activitate și slujire neîncetată în mijlocul comunității parohiale, mulțumind credincioșilor pentru dragostea și suportul arătat de-a lungul pastorației.

De asemenea, domnul prof. dr. Ioan Hațegan a fost invitat în fața credincioșilor, vorbindu-le despre istoria localității în cei 250 de ani de existență.

După încheierea manifestărilor religioase, la cinematograful din localitate, recent renovat și unic prin continuitatea sa îndelungată în mediul rural din România, a avut loc un simpozion dedicat celor 250 de ani de la atestarea documentară a localității, în cadrul căruia a fost lansată cea de treia ediția adăugită și revizuită a monografiei comunei, intitulată "Trecut și prezent în satul bănățean. Povestea Gottlobului. O altfel de monografie.", având-o ca autor pe doamna Corina Cranciova, muzeograf în cadrul Muzeul Banatului și fiica a satului.

HRAMUL BISERICII LUGOJENE „ADORMIREA MAICII DOMNULUI”

Cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Ioan, Mitropolitul Banatului, praznicul închinat Adormirii Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu a fost sărbătorit cu bucurie duhovnicească de către credincioșii lugojeni, adunați la rugăciune în biserica monumentală a LugoJului cunoscută și sub denumirea de „biserica cu două turnuri”.

Sărbătoarea Adormirii Maicii Domnului a debutat potrivit rânduielii liturgice, din ajun, prin oficierea Vecerniei cu Litie și a Prohodului Maicii Domnului, urmate de procesiunea ocolirii sfântului locaș. La acest moment liturgic au participat un număr impresionant de credincioși care, împreună cu preoții slujitori ai parohiei, au înălțat rugăciuni fierbinți către Maica Domnului.

Frumusețea praznicului a fost împodobită și de prezența câtorva zeci de copii din parohie, care au purtat cu mult drag Sfântul Epitaf, ripidele, felinarele și sfeșnicele în timpul ocolirii bisericii.

În dimineața zilei de 15 august, au fost oficiate Utrenia și Acatistul Adormirii Maicii Domnului, după care a urmat Sfânta și Dumnezeiasca Liturghie. Soborul de preoți a fost alcătuit din Preaonorații Părinți Ionel Popescu – vicar eparhial și Marius Sfercoci – inspector eparhial, delegați din partea Înaltpreasfințitului Părinte Ioan; preaonoratul părinte Ioan Cerbu, parohul bisericii împreună cu ceilalți părinți coslujitori ai parohiei, pr. Cristian Cerbu, pr. Ion Last, pr. militar Emanuel Gafița și diac. Silviu Iordache.

Răspunsurile liturgice au fost date de corul parohial „Ion Vidu”, dirijat de doamna prof. Alina Bogoevici.

În cuvântul de învățătură rostit de Preaonoratul Părinte Vicar Ionel Popescu au fost evidențiate aspecte privind importanța pe care o are Maica Domnului în viața Bisericii și în viața creștinului, ca mijlocitoare către Dumnezeu. Hramul („casă”) bisericii nefiind altceva decât ocrotirea pe care Maica Domnului o are pentru Casa lui Dumnezeu.

La Sfânta Liturghie au participat și oficialitățile locale însoțite de delegațiile străine, din orașele Szeksard (Ungaria) și Nisporeni (Republica Moldova), orașe înfrățite cu Lugojul.

La finalul Sfintei Liturghii, Preaonoratul părinte Ioan Cerbu a mulțumit oaspeților pentru prezență, rugând-i să transmită Înaltpreasfințitului Părinte Ioan al Banatului, dragostea pe care preoții și credincioșii parohiei i-o poartă. La rândul său, părintele vicar Ionel Popescu, a transmis cuvântul de binecuvântare al Înaltpreasfinției Sale, precum și regretul de a nu putea fi prezent în acest an, la sărbătoarea hramului bisericii.

Potrivit tradiției, a urmat înconjurarea sfântului locaș și rostirea unor ectenii și rugăciuni specifice acestui moment liturgic.

După amiază a fost oficiată Vecernia, iar al orele 18:00 a avut loc deschiderea Rugii lugojene prin binecuvântarea pe care Preaonoratul Părinte On. Ioan Cerbu a dat-o membrilor ansamblului „Ana Lugojana” și tuturor participanților.

„Ruga lugojană” are o istorie bogată de 168 ani, începând din anul 1854, când a fost organizată pentru prima oară în curtea bisericii, prin implicarea unei personalități de marcă de la acea vreme, primarul Constantin Udria, episcopul bisericii.

ZIUA NAȚIONALĂ DE CONȘTIENȚIZARE A VIOLENȚELOR ÎMPOTRIVĂ CREȘTINILOR, ÎN PAROHIA BIRDA

Luni, 16 august, cu prilejul sărbătorii Sfinților Martiri Brâncoveni se sărbătorește și Ziua Națională de conștientizare a violențelor împotriva creștinilor.

În 15 august, după oficierea Vecerniei, în biserica cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil” a fost organizată o seară de poezie creștină dedicată poetului Vasile Voiculescu, prin cateheză, expoziție de carte, recitiri din opera literară și vizionarea filmului documentar „Duhul literaturii”, produs de Televiziunea Română.

Cateheza cu tema „Rugăciunea lui V. Voiculescu” a detaliat viața și opera poetului român, mărturia creștină a poeziei și suferințele îndurate pentru a-L face cunoscut pe Mântuitorul

Iisus Hristos. În argumentarea catehezei, vorbitorul s-a sprijinit pe caracterizarea făcută de profesorul N. I. Herescu pe care o iscălea în revista „Gândirea” din 1943: „Sunt scriitori care au rămas cu o generație în urmă: scriu ca înaintașii și sunt iubiți de bătrânii vremii. Sunt apoi scriitori care merg în pas cu epoca; ei dețin rețeta timpului și sunt favoriții contemporanilor. Sunt, în fine, scriitori care au ieșit din rânduri, care au făcut

un pas înainte; depășindu-și vremea, ei scriu pentru generația următoare. V. Voiculescu este unul dintre aceștia din urmă”.

Pornind de la această mărturisire a fost dezbătută poezia religioasă din primele volume care au apărut sub influența lui Alexandru Vlahuță și poezia postumă de sorginte creștină, filocalică și alcătuită sub influența „Rugului Aprins”.

SFINȚIREA CRUCILOR PENTRU TURLĂ BISERICII DIN CRICIOVA

Cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Ioan, în seara zilei de 18 august a.c., au fost sfințite crucile pentru turla bisericii din Criciova, de către părintele protopop Ionuț Viorel Furdean, delegat al Chiriarhului, împreună cu preotul paroh Claudiu Subescu și preotul Vali Petrică Ungar de la parohia Jdioara.

După slujba de sfințire a crucilor, părintele protopop le-a vorbit credincioșilor despre rolul Sfintei Cruci în istoria mântuirii noastre, îndemnându-i să-și aducă aminte în rugăciunile lor și de cei care au ctitorit și înfrumusețat biserica din satul lor.

Părintele paroh a mulțumit Înaltpreasfinției Sale, Părintele Mitropolit Ioan și părintelui consilier Timotei Anișorac, responsabilul Sectorului Patrimoniu și Construcții, din cadrul Centrului eparhial, pentru purtarea de grijă și ajutorul acordat în finalizarea lucrărilor. De asemenea, preotul Subescu a mulțumit și autorităților locale implicate în acest proiect și tuturor credincioșilor, care prin dărnicia lor au făcut să fie posibilă această frumoasă realizare.

Parohia Criciova este alcătuită din 110 familii, cu 350 de credincioși, având hramul „Adormirea Maicii Domnului”.

HRAMUL MĂNĂSTIRII TIMIȘENI-ȘAG

La sărbătoarea Tăierii Capului Sfântului Proroc Ioan Botezătorul, Mănăstirea Timișeni-Șag și-a cinstit, prin rugăciune, ocrotitorul spiritual. La

acest moment duhovnicesc au luat parte sute de credincioși din întreg Banatul, care au fost primiți cum se cuvine de către obștea mănăstirii

condusă de stavrofora Casiana Șimon, stareța vetrei monahale.

Programul liturgic a debutat încă din ajunul sărbătorii, cu oficierea Vecerniei Mari, unită cu Litia, de către arhim. Simeon Stana, exarhul mănăstirilor din eparhie, pr. Ionel Popescu, vicar eparhial, pr. ing. Timotei Anișorac, consilier eparhial, pr. protopop Zaharia Pereș, Protopopiatul Timișoara I, pr. lect. univ. Marius Florescu, Facultatea de Teologie din Timișoara, precum și de alți clerici slujitori. În continuare s-a slujit Sfânta Taină a Maslului, Utrenia, Ceasurile și Sfânta Liturghie. În ziua praznicului, dis de dimineață, s-a oficiat Slujba Aghiasmei Mici și Taina Sfântului Maslu.

Serviciul religios din ziua hramului a fost încununat cu săvârșirea Sfintei Liturghii de către Înaltpreasfințitul Părinte Ioan, Arhiepiscopul Timișoarei și Mitropolitul Banatului, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi.

La finalul slujbei, Înaltpreasfinția Sa a rostit un cuvânt de învățătură despre viața Sf. Ioan Botezătorul, „cel mai mare om născut din femeie”. De asemenea, Ierarhul a subliniat că Irod Antipa își scrisese numele în istoria poporului Israel, însă, cu vărsarea sângelui Sfântului Ioan Botezătorul, și-a șters numele din cartea vieții.

Mănăstirea Timișeni, mărturie de viață monahală în Banat

În anul 1944, mitropolitul Vasile Lazarescu a hotărât reînființarea a trei vetre monahale, vremelnice desființate de stăpânirile potrivnice neamului și credinței poporului român creștin ortodox, aflate în cuprinsul Eparhiei Timișorii. Astfel că, prin hotărârea Consiliului Eparhial, au fost redeschise mănăstirile de la Lipova,

Partoș și Cebza, vetre călugărești cu rezonanță în conștiința bisericească și spirituală a ortodocșilor bănățeni. Registrele cu procesele verbale ale Mănăstirii de la Partoș – Timișeni, evidențiază faptul că în primii ani de existența a așezământului monahal de la Timișeni acesta a avut statutul de metoc al Partoșului. În scurt timp însă acesta și-a dobândit statutul de sine stătător, îndeosebi din pricina faptului că Mănăstirea de la Partoș se află în mijlocul satului, neavând spațiile corespunzătoare pentru adăpostirea personalului monahal mai numeros. Inițial, la Timișeni se afla numai o clădire, cantonul silvic, cu 6 camere, hol și pivniță. Două dintre camere au fost transformate în capelă, unde s-au oficiat serviciile divine până în anul 1972, când s-a târnosit noua biserică mănăstirească de către mitropolitul Nicolae Corneanu.

Mănăstirea Timișeni a avut o dezvoltare impresionantă încă din primii ani de existență, chiar și ca metoc al Partosului. Pentru buna și corespunzătoare funcționare a așezământului s-au ridicat în anul 1946 o clădire cu 18 încăperi pentru chilii și ateliere, în 1947, o altă clădire ce adăpostea trapeza și bucătăria, iar în 1950 alte clădiri pentru trebuințele gospodărești. De asemenea, s-au primit spre folosință și 2 hectare de teren, unde s-a amenajat grădina. Toate aceste eforturi de ctitorire s-au datorat inclusiv arhimandritului Iustinian Dalea (1914-1998), exarhul mănăstirilor din Eparhia Timișoarei, care a coordonat dezvoltarea atât patrimonială, precum și cea spirituală a metocului de la Timișeni – Șag.

În prezent, obștea mănăstirii numără 45 de viețuitoare care mențin și duc mai departe flacăra credinței ortodoxe în partea de Vest a țării.

AGENDA ÎNALTPREASFÎNȚITULUI PĂRINTE IOAN, MITROPOLITUL BANATULUI

1 august 2022

A primit pe preotul paroh George Giurgiu, de la parohia Timișoara Blașcovici, din protopopiatul Timișoara I, dimpreună cu tânărul Dimitrie Blidar, student în anul III, la Facultatea de Teologie din Timișoara;

A primit pe domnul prof. Teodor Ioan Trașcă, consilier în cadrul Ministerului Educației din România;

A primit pe preotul lect. univ. dr. Adrian Covan, de la Facultatea de Teologie din Timișoara;

A primit pe preotul paroh Marius Șonea, de la parohia Giroc, din protopopiatul Timișoara I.

2 august 2022

A primit pe preotul paroh Cristian Niculescu, de la parohia Timișoara Elisabetin, din protopopiatul Timișoara I;

A primit un grup de pelerini din Arhiepiscopia Bucureștilor;

A primit pe monahia Harisa Cruceru, stareța mănăstirii „Izvorul Miron”, Românești, din protopopiatul Făget;

A primit pe preotul paroh Ștefan Mezin, de la parohia Moșnița Veche, din protopopiatul Timișoara I.

3 august 2022

A primit pe preotul paroh Ioan Cerbu, de la biserica cu hramul „Adormirea Maicii Domnului”, din Lugoj, dimpreună cu preoții coslujitori Cristian Cerbu și Ioan Last;

A primit pe preotul paroh Marius Ursu, de la parohia Albina, din protopopiatul Timișoara II;

A primit pe doamna prof. Daniela Buzatu, inspector școlar pentru disciplina Religie, din cadrul Inspectoratului Școlar Județean Timiș;

A primit pe preotul Cristian Păiș, protopopul Oficiului protopopesec Timișoara II;

A participat la ședința festivă a Consiliului Local al Municipiului Timișoara, prilejuită de

Ziua Timișoarei, desfășurată la Sala Filarmonică „Banatul”, din Timișoara.

4 august 2022

A primit pe preotul paroh Georgian Popovici, de la parohia Stamura Germană, din protopopiatul Deta, dimpreună cu cu domnii: Ilie Orșa – epitrop, respectiv Gheorghe Chelba – consilier parohial.

6 august 2022

A oficiat Sfânta Liturghie la parohia Moșnița Veche, din protopopiatul Timișoara II, binecuvântând lucrările de refacere a turnului bisericii parohiale;

A primit la reședința mitropolitană pe Excelența Sa, Sergey Minasyan, ambasadorul Republicii Armeniei la București.

7 august 2022

A oficiat Sfânta Liturghie la parohia Ghiroda, din protopopiatul Timișoara II, sfințind icoana de mozaic amplasată pe clopotnița bisericii parohiale;

A participat la slujba Vecerniei la parohia Buziaș II, din protopopiatul Lugoj.

8 august 2022

A primit pe domnul ec. dr. Florin Popovici, director adjunct al Curții de Conturi a României, filiala Timiș.

10 august 2022

A primit pe domnul Ciprian Milutinovici, directorul postului local de televiziune Europa Nova;

A primit pe preotul paroh Cristian Preian, de la parohia Uihei, din protopopiatul Sănnicolau Mare;

A primit pe preotul paroh Moise Lazăr, de la parohia Hisiaș, din protopopiatul Lugoj;

A primit pe domnul Ruben Lațcău, viceprimarul Municipiului Timișoara;

A primit pe doamna ec. Ileana Tomoiagă, director adjunct ITM Timiș.

21 august 2022

A participat la Sfânta Liturghie la parohia Ghizela, din protopopiatul Lugoj, la finalul căreia a sfințit crucea ce va fi așezată pe turla bisericii.

22 august 2022

A primit pe pastorul evanghelic Jürgen Henkel, din Germania;

A primit pe preotul paroh Caius Andrașoni, de la parohia Ghiroda, din protopopiatul Timișoara II;

A primit pe preotul paroh Valer Cioica, de la parohia Periam, din protopopiatul Sânnicolau Mare;

A primit pe domnul director Ovidiu Leontescu, director general reprezentanța Volkswagen Timișoara.

23 august 2022

A primit pe preotul lect. univ. dr. Iosif Stancovici, de la Facultatea de Teologie din Timișoara;

A primit pe preotul paroh Adrian Solomon, de la parohia Duboz-Cadăr, din protopopiatul Lugoj.

24 august 2022

A primit pe preotul paroh Tiberiu Gherasim, de la parohia Ferendia, din protopopiatul Deta.

26 august 2022

A primit pe preotul paroh Ovidiu Foale, de la parohia Topolovățu Mare, din protopopiatul Lugoj;

A primit pe preotul paroh Constantin Timariu, de la parohia Bacova, din protopopiatul Lugoj;

A primit pe doamna învățător Adina Botezatu, de la Liceul „Grigore Moisil”, din Timișoara;

A primit pe preotul paroh Alin Vărzaru, de la parohia Cotu Mic, din Lugoj;

A primit pe preotul paroh Alecu Radu, de la parohia Sânanndrei, din protopopiatul Timișoara I.

28 august 2022

A oficiat Sfânta Liturghie la catedrala mitropolitană.

29 august 2022

A oficiat Sfânta Liturghie la mănăstirea Timișeni-Șag, cu ocazia hramului așezământului monahal.

30 august 2022

A primit pe preotul paroh Mirel Ciurel, de la parohia Oloșag, din protopopiatul Lugoj, dimpreună cu domnul Dănuț Talpeș, credincios al parohiei;

A primit pe preotul Ionuț Furdean, protopopul Oficiului protopopesc Lugoj, dimpreună cu doamna ec. Lavinia Birău, contabilul protopopiatului;

A primit pe preotul Dorin Covaci, protopopul Oficiului protopopesc Făget;

A primit pe preotul paroh Alin Țenche, de la parohia Hitiaș, din protopopiatul Lugoj;

A primit pe preotul lect. univ. dr. Rafael Povîrnaru, de la Facultatea de Teologie din Timișoara.

31 august 2022

A primit pe domnul prof. Ioan Traia, din Timișoara;

A primit pe preotul paroh Lucian Spath, de la parohia Pișchia, din protopopiatul Timișoara II.

A consemnat preotul Marius Sfercoci, inspector eparhial